

آینده بازنشستگی

نسل جدید سالمندی

تهیه و تنظیم: زهرا زاده غلام

واحد مطالعات و تحقیقات بیمه ای

موسسه حسابرسی

صندوق بازنشستگی کشوری

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پیش گفتار

واقعیت انکارناپذیر جوامع کنونی، افزایش جمعیت سالمندان است. این پدیده هشدار می‌دهد که جوامع برای توجه بیشتر به مسائل مبتلا به این جمعیت کثیر و روبه رشد می‌باشند. مسائلی چون نبود حمایت‌های اجتماعی، نداشتن شغل و نقش اجتماعی و مخارج زندگی و خصوصاً شکاف نسل‌ها. اگر چه برخی از سالمندان با این شرایط سازگاری پیدا میکنند، اما نباید فراموش کرد که اینگونه شرایط باعث آسیب پذیری بسیاری از آنان و در نهایت زیان جامعه خواهد گردید.

در نظام اسلامی که ارج نهادن به سالمند و استفاده از تجربیات با ارزش او را مورد تأکید قرار می‌دهد، تبیین جایگاه آنان ضرورتی است انکارناپذیر. جامعه ما نیازمند سالمندانی است که از سلامت کامل جسمانی و روانی برخوردار بوده و بتوانند به نحو مؤثر با محیط پیرامونشان ارتباط برقرار کنند. در این میان فراهم آوردن زمینه‌هایی در راستای آماده‌سازی افراد برای بازنشستگی و زندگی سالمندی و ایجاد زمینه مناسب برای استفاده بهینه از تجربیات با ارزش آنان در حوزه‌های مختلف، از جمله راهکارهای مناسبی است که سازمان بازنشستگی کشوری نیز در جهت آن حرکت می‌کند.

در این ارتباط بی‌شک استفاده از تجربیات و تحقیقات سایر کشورها در زمینه‌های مشابه در مورد سالمندان نیز می‌تواند به شناخت درک موقعیت و شرایط آنان کمک کرده و راهگشای دستیابی به راه حل‌های مناسب برای مشکلات این گروه از افراد جامعه باشد.

گزارش پیش رو نیز از جمله تحقیقاتی است که در این زمینه در خصوص وضعیت سالمندان (بازنشستگان) در ۲۱ کشور جهان صورت گرفته و آگاهی از نتایج آن می تواند سازمانهای ذیربط را در برنامه ریزی های خود برای بازنشستگان یاری بخشد.

واحد مطالعات و تحقیقات

موسسه حسابرسی

صندوق بازنشستگی کشوری

شهریور ۱۳۸۸

فهرست مطالب

۱	مقدمه .....
۳	چکیده گزارش .....
۳	سالمندان منابع حمایتی بسیار مهمی در اجتماع بشمار می روند.....
۵	نقش خانواده در جوامع همچنان مهم و استوار است.....
۶	سلامت و استقلال سالمندان .....
۷	بازنشستگی بهتر از آن است که انتظار می رفت.....
۸	مشارکت سالمندان در جامعه .....
۸	سالمندان میلیاردها دلار به جامعه کمک می کنند.....
	سالمندان با کار داوطلبانه و بدون دریافت حقوق، میلیاردها دلار به
۸	اقتصاد کشور خود کمک می کنند.....
۹	انجام کار داوطلبانه در سراسر دنیا.....
۹	سیاست های رفاهی افراد را بسوی کار داوطلبانه سوق می دهد.....
۱۰	تعداد داوطلبین و زمانی که به کار داوطلبانه اختصاص می دهند.....
۱۱	متغیر بودن نرخ کار داوطلبانه نسبت به سن .....
	سالمندان غالباً وقت بیشتری را صرف همکاری های گروهی می کنند.
۱۱	.....
۱۲	نقش سالمندان در بازار کار.....
۱۳	چه موقع افراد متمایلند بازنشسته شوند؟ .....
	افراد مسن به شکل قابل توجهی به عنوان حامی خانواده همکاری
۱۷	می کنند.....
۱۸	کار در منزل برای کمک به کودکان ، همسر، بستگان و دوستان .....
	نقش افراد بالای ۶۰ سال در حمایت مالی و غیرمالی و همچنین مراقبت
۱۹	از اعضای خانواده .....
۱۹	الف- کمک های غیر مالی .....
۲۱	ب- حمایت مالی .....

۲۴ ..... نقش مهم و استوار خانواده

با وجود تغییر ساختار خانواده، هویت پابرجا و قابل تشخیص
است. ۲۴

در نظام های اقتصادی پیشرفته و در حال گذر ساختار خانواده در

حال تغییر است... ۲۴

ساختار جدید خانواده (خانواده طویل beanpole) ۲۵

نمودار ساختار جدید خانواده ۲۷

خانواده ام هویت من است ۲۷

افراد چگونه هویت خود را معرفی می کنند؟ ۲۸

همکاری سالمندان در خانواده، اهمیت حیاتی دارد ۲۸

اعضای خانواده با یکدیگر روابط زیادی برقرار می کنند ۲۹
خانواده ها بخشی از یک شبکه امن و وسیع هستند که از خدمات

بهداشتی، مستمری دولتی و مزایای بیکاری بهره مند می گردند ۲۹

وظایف خانواده و رفاه اجتماعی ۳۰

انسجام و همبستگی خانواده ۳۱

این وظیفه فرزندان است که در زمان پیری والدین در کنار آنها باشند. ۳۱

پدر و مادر در برابر فرزندان خود مسئولیت دارند. ۳۲

پدر بزرگ ها و مادر بزرگ ها در برابر نوه های خود مسئولیت دارند. ۳۲

پدر بزرگ ها و مادر بزرگ ها وظیفه اقتصادی روشنی ندارند. ۳۲

شاخص انسجام و وحدت خانواده ۳۲

میزان احساس مسئولیت افراد در قبال خانواده هایشان ۳۴

۳۵ ..... سلامتی و استقلال سالمندان

افراد مسن توانایی اداره زندگی خود را دارند، احساس سلامت

نموده و از زندگی خود لذت می برند ۳۵

وضعیت سلامت، کنترل و استاندارد زندگی پس از ۶۰ سالگی

می تواند بهتر شود. ۳۵

میزان احساس سلامت افراد ۳۵

سه چهارم افراد گروه سنی ۶۰ ساله و دو سوم افراد گروه سنی ۷۰ ساله در نظام های اقتصادی پیشرفته در وضعیت سلامت بسیار خوبی هستند ۳۷

در تعدادی از کشورها افراد در سن ۶۰ سالگی نسبت به سایر گروه های سنی ۴۰ تا ۵۰ سال، نسبت به خود و زندگی خود کنترل بیشتری احساس می کنند ۳۹

میزان کنترل افراد بر امور زندگی خود ۳۹
استقلال، کنترل و کیفیت زندگی ۴۱

احساس می کنم که قادر هستم هر کاری را که دوست دارم، انجام دهم ۴۲

کیفیت زندگی ۴۲

امتیاز جدید بازنشستگی ۴۳

بازنشستگی بهتر از آن است که انتظار می رفت ۴۴

پس از ۶۰ سالگی زندگی جدیدی جاری است ، نوعی بهتر از آنچه انتظار می رود (مقایسه نگرش های قبل و بعد از بازنشستگی) ۴۴

همانطور که انتظار می رفت ، افراد آنقدر که برای همکاران خود

دلنگ می شوند برای از دست دادن شغلشان ناراحت نمی شوند. ۴۴

میزان دلنگی بازنشستگان برای کار و فعالیت موظف: ۴۶

از عهده مسائل مادی بر نیامدن، مسئله نگران کننده عمده ای به نظر

نمی رسد. ۴۷

تجربه بازنشستگی نشان داد که شرایط بعد از بازنشستگی بهتر از آن

چیزی است که تصور می کردیم. ۴۹

بالاتر از انتظار ۵۰

..... ۵۱

نتیجه گیری ۵۲

پیشنهادات: ۵۳

ضمائم : ۵۵

مقدمه^۱

از آنجا که مسن شدن جمعیت دنیا در نیم قرن آینده موجب تغییرات بنیادین در جوامع بشری خواهد شد، لذا شرکت بیمه HSBC تلاش نموده تحقیق عمیقی درباره نگرش به بازنشستگی صورت دهد.

داشتن زندگی طولانی و سالم تر یکی از بزرگترین اهداف بشر در قرن بیست و یکم می باشد و در عین حال دستیابی به آن چالش های مهمی را در ایجاد تعادل بین تعداد بازنشستگان و شاغلین پیش رو خواهد داشت.

شرکت بیمه HSBC^۲ از سال ۲۰۰۵ با این باور که مسن شدن جمعیت دنیا در نیم قرن آینده موجب تغییرات بنیادین جوامع بشری خواهد شد و ضروری است که شرکت خود را با این تغییرات هماهنگ سازد مبادرت به انجام تحقیقاتی در زمینه بازنشستگی تحت عنوان «آینده بازنشستگی»^۳ نموده است در تحقیق سال ۲۰۰۷ تحت عنوان «نسل جدید سالمندی»^۴ با نظر خواهی از ۲۱,۰۰۰ نفر در گروه های سنی ۴۰-۷۹ سال در ۲۱ کشور جهان^۵ مبادرت به شناسایی ویژگی های جامعه بازنشستگان و تاثیر آنان بر جوامع پرداخته است که نتایج کلی آن

---

^۱ - این مقدمه بر مبنای گزارشات Stephen green - رئیس گروه بیمه HSBC و Clive Banister مدیر گروه بیمه شرکت مذکور و پروفیسور Sara harper رئیس موسسه سالمندان دانشگاه آکسفورد و رئیس کمیسیون سالمندی و بازنشستگی شرکت بیمه مذکور در مورد تحقیق انجام شده تنظیم گردیده است.

^۲ - Hongkong & Shanghai Baking Corporation

^۳ - The Future Of Retirement

^۴ - The New old age

^۵ - اصل گزارش به آدرس ذیل قابل دسترس است:

www.hsbc.com/1/2/retirement/future_of_retirement/2007_report

^۶ - مطالعه در کشورهای کره جنوبی - فیلیپین - روسیه - آلمان - آمریکا - عربستان سعودی - بریتانیا - کانادا - آفریقای جنوبی - چین - فرانسه - ترکیه - هند - دانمارک - برزیل - مکزیک - سنگاپور - تایوان - هنگ کنگ - مالزی و ژاپن به عمل آمده است.

حاکمی از آن است که پیری بر خلاف آنچه اغلب تصور می‌شود همراه با آن گونه مشکلاتی نیست که عنوان می‌شود، امروزه سالمندان در سنین ۶۰ تا ۷۰ سالگی از سلامت کامل برخوردار بوده و علاوه بر اینکه در خانواده نقش بسیار با ارزشی را دارند از نقش حمایتی بسیار مهمی در اجتماع نیز برخوردار می‌باشند به طوری که درصد قابل توجهی از ارزش اقتصادی را با تصدی مشاغل مختلف و یا حتی کار به صورت داوطلبانه به خود اختصاص داده‌اند.

انجام این تحقیق با همکاری موسسه سالمندان آکسفورد^۶ موجب ایجاد همکاری سازنده جوامع در خصوص سالمندی گردید و به بررسی تأثیر سالمندان بر جوامع متمرکز بود.

یکی از مزایای بزرگ طول عمر این است که افراد اغلب پس از بازنشستگی سال‌های زیادی را به فعالیت‌های مختلف می‌پردازند، اعم از وقتی که درازای دریافت حقوق یا بصورت داوطلبانه، مشغول کار هستند و یا هنگامیکه اوقات خود را صرف رسیدگی به خانواده و یا استراحت میکنند. امروزه دیگر به بازنشستگی به عنوان دوران استراحت یا وابستگی نگاه نمی‌شود، بلکه نگرش افراد به طرز چشمگیری به این دوران به عنوان مرحله جدیدی از زندگی که باید آن را حفظ کرده و از آن لذت برد، تغییر کرده است.

۶- موسسه سالمندان آکسفورد Oxford Institute of Ageing در سال ۲۰۰۱ در دانشگاه آکسفورد تأسیس شد که بخشی از وظائف آن مطالعات اجتماعی در زمینه سالمندی و سالمندان می‌باشد. آدرس الکترونیک www.ageing.ox.ac.uk

چکیده گزارش

به نظر می رسد رشد روزافزون جمعیت سالمندان بیشتر هشدار دهنده است تا خوشحال کننده و در این رابطه عده ای معتقدند بالا رفتن سریع تعداد این افراد عامل به وجود آمدن بحران های مالی، نگرانی در مورد تأمین خدمات درمانی، خستگی از قید و بندهای خانواده و... است. اما واقعاً این ضعف و وابستگی تا چه اندازه در بین جمعیت رو به رشد سالمندان گستره جهانی دارد؟ و واقعیت طول عمر تا چه حد مورد توجه قرار گرفته است؟

HSBC "آینده بازنشستگی" را در سومین گزارش سالانه خود در سطح جهانی در حوزه سالمندان، کار و بازنشستگی متمرکز ساخت و حسب تحقیق انجام شده مشخص گردید سالمندان در سنین ۶۰ تا ۷۰ سالگی از اهمیت ویژه ای در بین خانواده ها، جوامع و مراکز شغلی برخوردارند و علیرغم مشکلات رو به تزاید سلامتی افراد بالای ۸۰ سال، سنین ۶۰ تا ۷۰ ساله سالمتر، خوشحال تر و تندرست تر از هر زمان دیگر هستند. چه بسا بسیاری از سالمندان، بزرگسالانی مؤثر و شایسته اند که بدون حضور ایشان، خانواده، جامعه و مراکز شغلی قادر به شکوفا شدن نیستند.

سالمندان منابع حمایتی بسیار مهمی در اجتماع بشمار می روند

نتایج نظر خواهی "آینده بازنشستگی" حاکی است که سالمندان منابع حمایتی بسیار مهمی هستند. اطلاعات بدست آمده نشان می دهد که افراد بالای ۶۰ سال:

* در اجتماع همکاری می کنند: آن ها با کار داوطلبانه میلیون ها دلار به اقتصاد جهانی کمک کرده اند.

* به نیروی کار کمک می کنند: آن ها با تلاش زیاد و پرداخت مالیات در جامعه همکاری و به اقتصاد کشور کمک می کنند.

* به خانواده خود کمک می کنند: بسیاری از سالمندان بجای اینکه از سوی کوچکترها حمایت مالی شوند، خانواده خود را مورد حمایت مالی و غیر مالی قرار می دهند.

و به این دلیل توان انجام این کارها را دارند که نسبت به گذشته احساس تندرستی، توانمندی و استقلال بیشتری کرده و برای ۲۰ تا ۳۰ سال آینده خود برنامه ریزی می کنند.

فقط کار داوطلبانه افراد بالای ۶۰ سال کمک قابل توجهی به جامعه است. در زمان جمع آوری اطلاعات یک سوم افراد مورد مصاحبه مشغول فعالیت داوطلبانه بودند و یا تجربه قبلی در این زمینه داشتند و بیش از ۵۰ درصد آن ها حداقل نصف روز در هفته را به این امر اختصاص می دادند. این مسئله فقط در ایالت متحده و انگلستان ۲۳ میلیارد دلار در سال ارزش مالی به همراه داشته است.

در سراسر جهان جمعیت انبوهی از افراد بالای ۶۰ سال عملاً مشغول فعالیت هستند. در جوامع پیشرفته^۸ از یک پنجم تا یک دوم مردان و زنان در سنین بالای ۶۰ سال هنوز مشغول فعالیت هستند و این در حالی است که یک پنجم از جمعیت ۷۰ ساله ها هنوز در استخدام می باشند. در جوامع دارای اقتصاد در حال گذر^۹، تعداد زیادی از افراد ۶۰ تا ۷۰ ساله گرچه کمتر در بخش ها و خدمات اقتصادی و تولیدی جدید، اما در بخش های اقتصادی به صورت غیر رسمی فعالانه مشغولند.

---

^۸ Mature economics

^۹ Transitional economics

سالمندان مراقبت و توجه زیادی به دوستان و خانواده دارند و به اعضا جوانتر خانواده کمک های مالی می رسانند. گزارش تحقیق "آینده بازنشستگی" نشان داد که سالمندان بیشتر از دریافت حمایت دیگران، نقش فراهم کننده آن حمایت ها را دارند و همکاری و کمک آن ها در مراقبت و حمایت از خانواده بسیار با اهمیت است.

نقش خانواده در جوامع همچنان مهم و استوار است

نظر خواهی "آینده بازنشستگی" نشان می دهد که علیرغم تمام تغییراتی که در مفهوم و طبیعت خانواده بوجود آمده است اکثریت چشمگیر پاسخ دهندگان در مقابل سؤال "چه کسی هستند"، برای خانواده جایگاه ویژه ای قائلند. به علاوه اکثر مردم معتقدند که خانواده ها در برابر اعضا خود مسئولند. میزان زاد و ولد در جوامعی که پیشرفته هستند کاهش یافته و موجب کوچکتر شدن خانواده شده است ولی با این وجود افزایش طول عمر در این خانواده ها موجب تداوم نسل های چهارم و پنجم آن ها شده است. ارتباط در این نوع خانواده بیشتر عمودی است تا افقی، بطوری که به آن ها اصطلاح طویل^{۱۰} اطلاق میشود. ساختار جدید خانواده باعث این نگرانی است که دیدارهای خانوادگی اهمیت خود را از دست بدهد و ارزش مراقبت از اعضا خانواده و خصوصاً سالمندان کاهش یابد. در جوامع دارای اقتصاد در حال گذر نیز این نگرانی وجود دارد که مهاجرت و دیگر تغییرات اجتماعی موجب فقدان حمایت خانواده گردد و در نتیجه افراد سالخورده در معرض آسیب و نیاز شدید قرار گیرند.

با این وجود نتایج پژوهش نشان داده است که در سرتا سر جهان تعامل اعضا خانواده زیاد بوده و نسبت به آسایش و سلامت یکدیگر

---

^{۱۰} beanpole

احساس مسئولیت می کنند. به طور کلی بنظر می رسد اگرچه حمایت عملی و فردی از سالخوردگان ناتوان به عهده خانواده هاست اما حمایت مالی آنان نیز بر عهده دولت ها می باشد.

افزون بر این، افراد نسبت به اعضاء خانواده احساس یگانگی بیشتری دارند و معتقدند که این خانواده است که هویت فردی آنان را تعیین می کند.

سلامت و استقلال سالمندان

مردم در سراسر جهان بویژه در جوامع پیشرفته و نیز کشورهای دارای اقتصاد در حال گذر در زمینه افت کیفیت و استانداردهای زندگی پس از بازنشستگی تجربه اندک و حتی ناچیزی دارند.

این نظر خواهی نشان می دهد بطور کل افراد در گروه سنی ۶۰ تا ۷۰ سال برخوردار از شرایط مناسب سلامت می باشند و بین آن ها و گروه سنی ۴۰ تا ۵۰ سالگی در زمینه کیفیت و توانایی کنترل زندگی فقط تفاوت هایی جزئی وجود دارد.

سالمندان در کشورهای دارای اقتصاد در حال گذر از شرایط سلامت بهتری نسبت به کشورهای دارای اقتصاد کشاورزی برخوردارند و به همین دلیل در سطح جهانی شاهد زندگی مستقل سالمندان سنین ۶۰ تا ۷۰ ساله و خوش بینی آنان نسبت به خود و آینده خود هستیم. ساکنین شهرها و شهرک های مدرن در قاره آسیا، آمریکای لاتین و آفریقا از سلامت و کیفیت خوب زندگی، مشابه با الگوهای زندگی جوامع پیشرفته برخوردار می باشند و این مسئله بیانگر حرکت نوین جهانی به سوی داشتن گروه سنی جدید سالمندان می باشد.

این افراد بویژه در کشورهای دارای اقتصاد پیشرفته رشد و ارتقاء سلامت و کیفیت زندگی خود را همزمان با بازنشستگی تجربه می کنند و می توان گفت این همه از "برکات بازنشستگی" است.

بازنشستگی بهتر از آن است که انتظار می‌رفت

تجربه زندگی در دوران بازنشستگی، پس از ۶۰ سالگی تقریباً در همه دنیا، علیرغم از دست دادن شرایطی نظیر از دست دادن کار، امنیت مالی و استانداردهای زندگی، بهتر از آن چیزی است که انتظارش را داریم. نتایج تحقیق نشان می‌دهد برای بیشتر افراد گروه سنی ۶۰ تا ۷۰ سالگی، صرفنظر از دوران کوتاهی که فرد ممکن است احساس درماندگی، تنگدستی و ضعف کند، زندگی سرشار از سلامت و کیفیت مناسب است و با در نظر گرفتن قابلیت‌ها و توانایی‌های آنان در فعالیت‌های مختلف اجتماعی، اعتقاد داریم که هفتاد سالگی برابر با اوایل دوره ۵۰ سالگی است.

چنین نتایجی در تحقیق، مفاهیم ضمنی مهمی در بر دارد. سالمندان گروه سنی ۶۰ تا ۷۰ ساله کمک بزرگی برای جامعه بوده و عموماً سربار دیگران محسوب نمی‌شوند.

صاحب‌نظران باید به این امر توجه نموده و خط مشی مشخصی در پی بگیرند تا سالمندان بتوانند تا جایی که تمایل دارند و می‌توانند در جامعه حضور فعال داشته باشند و کارفرمایان نیز مسئول ارج نهادن به آنان و شناساندن ارزش وجودی آن‌ها در مراکز کار باشند زیرا سالمندان بیش از آن چه از خانواده و جامعه دریافت می‌کنند، به آنان خدمت می‌نمایند.

مفاهیم ضمنی این مسئله می‌تواند برای افراد دارای اهمیت بیشتری باشد و مرحله بعدی زندگی آنان را توأم با سلامتی و نشاط و همراه با فعالیت نماید و همین موضوع است که لزوم برنامه ریزی برای این دوران را ضروری می‌سازد.

مشارکت سالمندان در جامعه

سالمندان میلیاردها دلار به جامعه کمک می کنند

نظر خواهی "آینده بازنشستگی" نشان می دهد که سالمندان با کار داوطلبانه میلیاردها دلار به اقتصاد جهانی کمک می کنند. در سراسر جهان گروه های سنی ۶۰ یا حتی ۷۰ ساله با حضور در بازار کار و پرداخت مالیات به جامعه و اقتصاد کشور خود کمک می کنند. بسیاری از سالمندان بجای دریافت کمک از خانواده و دوستان خود، به آن ها کمک و یاری می رسانند.

سالمندان با کار داوطلبانه و بدون دریافت حقوق، میلیاردها دلار به اقتصاد کشور خود کمک می کنند.

در سراسر جهان، میزان قابل توجهی از افراد سالمند به کار داوطلبانه مشغول هستند، یعنی کاری که در قبال آن پولی دریافت نمی کنند. با تهیه این گزارش دریافتیم یک سوم کسانی که در حال حاضر بطور رایگان کار می کنند، در گذشته نیز به همین شکل مشغول به کار بوده اند و ۵۰ درصد این تعداد هفته ای نصف روز از اوقات خود را به این امر اختصاص می دهند.

در کشور انگلستان سالمندان بالای ۶۰ سال، حدود ۱۸ میلیون ساعت در هفته و در مجموع ۷۹۲ میلیون ساعت در سال کار می کنند که با احتساب حداقل دستمزد ۵/۳۵ یورو در ساعت، نتیجه کار آنان ۴/۲ میلیارد یورو در سال ارزش اقتصادی به دنبال دارد.

در ایالت متحده نیز سالمندان بالای ۶۰ سال، ۳/۶۷ میلیارد ساعت در سال به کار داوطلبانه مشغول هستند و با توجه به دستمزد ۵/۱۵ دلار در ساعت، ارزش کار این افراد برابر با ۱۸/۹ میلیارد دلار در سال می باشد.

انجام کار داوطلبانه در سراسر دنیا

در کشور های پیشرفته کار داوطلبانه نشانگر چگونگی حضور و فعالیت مردم در جامعه می باشد. در کشورهای انگلیسی زبان، از سازمان هایی که به شکل داوطلبانه اداره می شوند به عنوان "بخش سوم" که تکمیل کننده واحدهای دولتی و بخش خصوصی که در امور رفاهی فعالیت می کنند یاد می شود. رایگان کار کردن در کشورهایی که دارای سیستم جامع تری از رفاه اجتماعی هستند مانند کشورهای اسکانديناوی شاید غیرمتعارف باشد، اما پژوهش ما حاکی از این مطلب است که این مسئله در آن جا نیز گسترش یافته است.

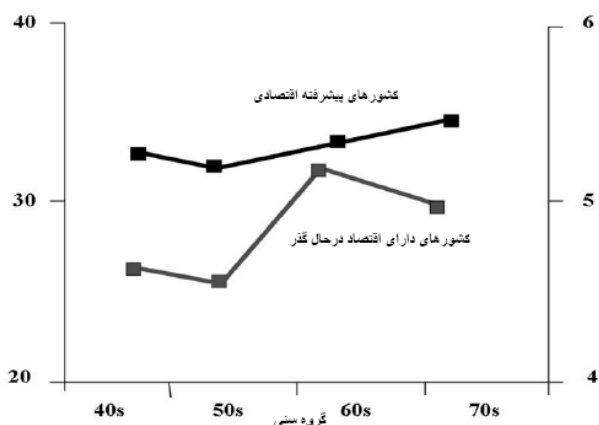
با این وجود در برخی کشورهای دارای اقتصاد در حال گذر که برای تهیه حداقل معیشت روزانه نیاز به تلاش بسیار است، کار داوطلبی نوعی تجمل و سرگرمی محسوب می شود زیرا این کشورها عموماً فاقد ساختارهای بنیادین برای کار داوطلبانه هستند و برخی دیگر از کشورها اساساً با این گونه کارها بیگانه اند.

سیاست های رفاهی افراد را بسوی کار داوطلبانه سوق می دهد

هر اندازه کشوری دارای سیستم رفاهی جامع تری باشد به همان میزان تعداد افراد شرکت کننده در فعالیت های داوطلبانه (در همه گروه های سنی سالمندان) افزایش می یابد. شاید این موضوع بر خلاف انتظار باشد، چرا که بنظر می رسد هر چه دولت ها خدمات رفاهی بیشتری فراهم می کنند، علی القاعده نیاز کمتری به کار داوطلبانه احساس می شود.

تعداد داوطلبین و زمانی که به کار داوطلبانه اختصاص می‌دهند. در کشورهای دارای اقتصاد پیشرفته تعداد افراد دارای کار داوطلبانه و مقدار زمان اختصاص داده شده به این امر بیشتر از سایر کشورها است

میانگین ساعات اختصاص یافته به امور داوطلبانه در هر هفته درصد افراد شاغل در امور داوطلبانه

بنابراین در کشورهای اروپایی و آمریکای شمالی که دارای اقتصاد پیشرفته هستند، تعداد کسانی که بصورت داوطلبانه فعالیت می‌کنند بسیار زیاد است. در حال حاضر سطح اشتغال به کار داوطلبانه از ۲۷ درصد برای گروه سنی ۴۰ سال در دانمارک، نصف تعداد کسانی است که در سن ۷۰ سالگی در کانادا به این کار مشغول هستند. به علاوه در این کشورها با افزایش سن شاهد کاهش بسیار اندکی در تعداد داوطلبین هستیم.

در آسیا تعداد کمتری در این امور شرکت می‌کنند، اگرچه در ژاپن، فیلیپین، سنگاپور و کره جنوبی یک چهارم جمعیت مورد مصاحبه بصورت داوطلبانه فعالیت دارند.

در دیگر کشورها نسبت افراد شرکت کننده در این گونه امور بطور کل کمتر از یک پنجم و در برخی گروه‌های سنی، در کشورهایی چون روسیه و ترکیه به پائین تر از ۵ درصد هم می‌رسد.

متغیر بودن نرخ کار داوطلبانه نسبت به سن

از میان چهار گروه سنی مورد مصاحبه در هر کشور، در مورد شرکت در امور داوطلبی تفاوت‌هایی وجود دارد.

برای مثال در انگلستان نظر خواهی نشان می‌دهد که با افزایش سن نسبت افراد شرکت کننده در این امور بیشتر است و این ثابت می‌کند که در این کشور شرکت کنندگان ۵۰ تا ۷۴ ساله تمایل بیشتری نسبت به بزرگسالان جوانتر برای حضور دارند.

نوع کار داوطلبانه هم در میان گروه‌های سنی متفاوت متغیر است بطوری که گروه سنی بالاتر تمایل به حضور در فعالیت‌های بشردوستانه اجتماعی مانند کمک به دیگر افراد پیر و بزرگسالان یا کودکان ناتوان دارند در حالی که جوانترها علاقمند به شرکت در فعالیت‌هایی هستند که مربوط به فرزندان‌شان است، مانند پیوستن به سازمان‌های مدرسه‌ای یا فعالیت‌های تفریحی مثل باشگاه‌های فوتبال جوانان.

سالمندان غالباً وقت بیشتری را صرف همکاری‌های گروهی می‌کنند.

در اروپا و امریکای شمالی، جوان‌ترها نسبت به گذشته وقت بیشتری را با افراد ۶۰ تا ۷۰ ساله می‌گذرانند. جوان‌ترهای کره جنوبی در این خصوص بالاترین سطح همکاری را دارند زیرا با افراد بالای ۵۰ سال، به طور متوسط ۵/۴ ساعت و با افراد بالای ۶۰ سال ۵/۹ ساعت و بالای ۷۰ سال، ۶/۵ ساعت در هفته زمان صرف می‌کنند.

سالمندان بالای ۶۰ سال، فقط با شرکت در فعالیت های داوطلبانه کمک شایانی به اجتماع می کنند.

نقش سالمندان در بازار کار

نقش سالمندان در فعالیت هایی که دستمزد به آن ها تعلق می گیرند نیز در خور توجه است.

اگر چه افراد بالای ۶۰ سال حقوق بگیر نیستند و با کار داوطلبانه (بدون دستمزد)، کمک شایانی به جوامع خود می کنند اما گاهی در قبال کارهایی که انجام میدهند دستمزد دریافت می کنند.

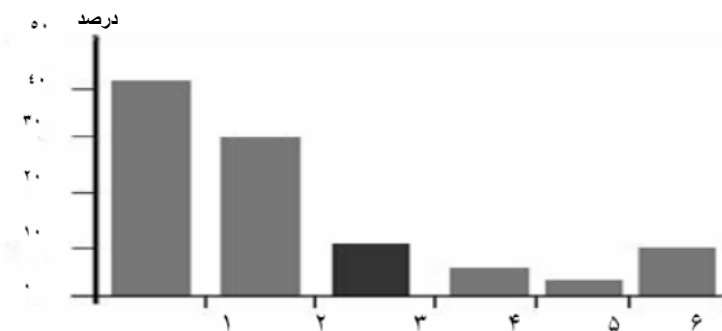
به طور کلی می توان گفت بین گروه سنی و نسبت افرادی که با دریافت حقوق کار می کنند ارتباط روشنی وجود دارد. ۱۱ درصد گروه سنی در دهه ۷۰ سالگی ؛ به تفکیک یک سوم افراد ۶۰ ساله، دو سوم افراد ۵۰ ساله و سه چهارم افراد ۴۰ ساله (به صورت تمام وقت، نیمه وقت و یا یک بار در هفته) دربرخی از مشاغل فعالیت نموده و حقوق دریافت میدارند.

نسبت های بزرگ تر برای افراد بالای ۶۰ سال در کشورهای که اقتصاد پیشرفته ای دارند، نمود بیشتری دارد. در بین این کشورها، سه چهارم افراد بالای ۵۰ سال و نیمی از افراد بالای ۶۰ سال مشغول به کار هستند که این میزان برای افراد بالای ۷۰ سال بطور چشمگیری پایین می آید. البته تمایزاتی در این معیارها وجود دارد، به طوری که در فرانسه به طور غیر عادی، نسبت افراد مسنی که در گروه های سنی مختلف کار می کنند، پایین است، به این ترتیب که، ۶۷ درصد افراد در سنین ۵۰، ۹ درصد در دوران ۶۰ سالگی و ۱ درصد در دوران ۷۰ سالگی کار می کنند در حالیکه در ایالت متحده، ۱۹ درصد مردم در ۷۰ سالگی هنوز مشغول به کار هستند.

در کشورهایی که فاقد اقتصاد بالغ و پیشرفته هستند، این وضعیت پیچیده تر است. در همه جا به جز کشور روسیه، نسبت افرادی که در ۵۰ سالگی هنوز کار می کنند نسبت به کشورهایی که اقتصاد پیشرفته دارند، به مراتب کمتر است. در مورد افراد ۶۰ ساله به جز کشورهای ترکیه، چین و تایوان و هنگ کنگ این نسبت، مشابه کشورهای پیشرفته است. اما افرادی که دوران ۷۰ سالگی خود را می گذرانند، در مقایسه با کسانی که در کشورهای پیشرفته زندگی می کنند کمتر تمایل به کار دارند. این نسبت در کشورهای مکزیک و فیلیپین بالاتر است.

چه موقع افراد متمایلند بازنشسته شوند؟

بازنشستگی پیش از موعد در سراسر دنیا گزینه انتخابی افراد نیست

۱. به کار کردن تا زمانی که قادر باشم ادامه می دهم
۲. تا زمانی که آنقدر پیر شوم که مستمری دریافت کنم به کار کردن ادامه خواهم داد .
۳. بی صبرانه انتظار بازنشستگی پیش از موعد دارم
۴. هنگامی که کارفرما بازنشسته ام کند
۵. وقتی دوستان و همکارانم بازنشسته شوند
۶. نمی دانم

این تفاوت ها در سطح ملی و در کار دولت و خط مشی کارفرمایان به وضوح منعکس می شود و بسته به چگونگی طرح های بازنشستگی پیش از موعد و وضعیت سلامتی در بین افرادی که در نواحی مختلف مورد نظر خواهی قرار گرفته اند متفاوت است .

با آنکه در گذشته، در اغلب کشورها، نسبت بیشتری از مردم، زودتر از موعد مقرر بازنشسته می شدند، ولی این نسبت در آینده متصور نیست. طرح های بازنشستگی پیش از موعد در سال های ۱۹۷۰ تا ۱۹۸۰ به عنوان راه حل مشکل بیکاری و به منظور جایگزینی کارمندان با سابقه با کارگران جوان ترمطرح شدند و از آن زمان، بازنشستگی پیش از موعد جای خود را در فرهنگ و انتظارات مردم پیدا کرد. با این حال مدارکی وجود دارد که بازنشستگان زود هنگام ، پس از مدتی، از کار خود پشیمان می شدند و به همین دلیل نسل های بعدی نیز به تدریج از انجام این کار صرف نظر می کردند.

به طور کلی، تقریباً نیمی از افراد گروه های سنی ۴۰ تا ۵۰ سالگی که هنوز کار می کنند، امیدوارند تا حد امکان به کار خود ادامه دهند، قابل توجه است که تمایل به بازنشسته شدن در سنین بالاتر در بسیاری از کشورها نیز وجود دارد و بیشتر از ۲۹ درصد مردم انتظار دارند که وقتی به اندازه کافی پیر شدند، بازنشسته شده و مستمری دریافت کنند. در مقایسه با ۱۶ درصد افراد بالای ۶۰ سال که پیش از موعد بازنشسته شدند، تنها ۱۲ درصد موافق بازنشسته شدن پیش از موعد هستند. اظهارات بیان شده در بسیاری از کشورها در راستای بازنشستگی در سنین بالاتر می باشد، اگرچه انتظارات افراد بطور کامل برآورده نمی شود.

همانطور که اشاره شد موضوع بازنشستگی پیش از موعد توسط دنیای غرب در سال های ۱۹۷۰ تا ۱۹۸۰ مطرح و گسترش پیدا کرد. این مسئله در مفهوم سازی بازنشستگی، به عنوان یک امر عادی برای نسل

مسن تر مفید به نظر می‌رسید و بسیاری از مردان و زنان در سنین ۵۰ تا ۶۰ سالگی به این موضوع می‌اندیشیدند که آیا امکان دارد آنها نیز مانند والدین خود بتوانند زودتر از موعد مقرر کار خود را ترک و بازنشسته شوند؟ یا اینکه اصلاً تمایلی به این کار دارند یا خیر؟ در این رابطه سه گروه از کشورها با اطلاع از انتظارات مردم و بهره‌برداری از تجارب کشورهای مختلف، پدیده بازنشستگی پیش از موعد را در دستور کار خود قرار دادند.

در اولین و بزرگترین گروه که شامل ۱۲ کشور است. درصد بیشتری از مردم بدون توجه به اینکه در آینده چه اتفاقی خواهد افتاد، متقاضی بازنشستگی خیلی زودتر از موعد مقرر بودند که این موضوع به جز کشور آلمان در دیگر کشورهای غربی به وقوع پیوست.

نیمی از کشورهای آسیایی با اقتصاد نه چندان پایدار نظیر: هندوستان، فیلیپین، مالزی، سنگاپور و همچنین کشورهای برزیل، مکزیک و افریقای جنوبی، که دارای تاریخچه مشترک بازنشستگی پیش از موعد در جهت مبارزه با بیکاری می‌باشند نیز شامل این گروه می‌شوند. حضور تدریجی بسیاری از کشورهای دارای اقتصاد در حال گذر در این گروه، حاکی از این است که آنها می‌خواهند بدون گذشتن از مراحل پیچیده اقتصادی، همانند آنچه در کشورهای پیشرفته طی می‌شود، مشکلات بیکاری جوانان خود را حل کنند.

در گروه بعدی که شامل ۶ کشور است، تفاوت کمی بین افرادی که منتظر بازنشستگی پیش از موعد هستند و آنهایی که در واقع این کار را انجام داده‌اند، وجود دارد. این گروه شامل کشورهایی نظیر: چین، تایوان، روسیه، ترکیه و عربستان سعودی است که استقبال از بازنشستگی پیش از موعد و یا تمایل به بازنشستگی به روش غربی در

آنها بسیار کم است. این مطلب در مورد ژاپن که از مواهب اقتصاد پیشرفته برخوردار است نیز صادق است.

در بررسی هائی که صورت گرفت، در کره جنوبی، آلمان و هنگ کنگ به دلیل نبود مشکل بیکاری جوانان، تعداد افرادی که انتظار بازنشستگی پیش از موعد دارند به مراتب بیشتر از کسانی بود که با شرایط سنی بازنشسته شده بودند. در حقیقت، زمانی که مسئله بیکاری در دیگر کشورهای پیشرفته غربی آزار دهنده شده بود، آلمان هنوز در حال استخدام کارگر از خارج از کشور بود. در آلمان و هنگ کنگ تقاضای بازنشستگی زود هنگام به نسبت تمام دنیا، از بالاترین میزان برخوردار است و به وضوح قابل پیش بینی است که این دو کشور در آینده به دلیل کمبود مهارت ها در مقابل رقیبان اروپایی و آسیایی خود با مشکل روبرو شوند.

بنابراین تعداد روزافزون شاغلین بالای ۶۰ سال در مقابل متقاضیان بازنشستگی پیش از موعد، نشان از عدم ترجیح این مورد (بازنشستگی پیش از موعد) می باشد. گرچه از این نقطه نظر، نوساناتی نیز وجود دارد.

افراد تمایل به ادامه فعالیت کاری، حتی در مرحله پیری زندگی خود دارند

شواهد زیادی تمایل بالای افراد به ادامه کار در زمان بازنشستگی و تا زمانی که این توانایی وجود دارد را نشان می دهد. در کل اقتصاد دنیا ۷۰ درصد افرادی که مشغول کار هستند، مایل به ادامه کار بوده و نمی خواهند زودتر از موعد بازنشسته شوند. ۶۷ درصد افراد بالای ۶۰ سال می خواهند در حد توانایی خود و تا حد امکان کار

کنند اما مردم روسیه، هند، فیلیپین و کره جنوبی احساس می کنند ادامه کار یک امر اجباری است نه اختیاری.

افراد مسن به شکل قابل توجهی به عنوان حامی خانواده همکاری می کنند.

علاوه بر کاربه صورت داوطلبانه یا برای دریافت حقوق، سالمندان سهم عمده ای در مراقبت و حمایت از اعضای خانواده خود دارند. تنها در انگلستان افراد با سن بالای ۶۰ سال حدود ۵۰ میلیارد دلار در سال به اقتصاد کشور خود کمک می کنند. یعنی ۳ درصد از تولید ناخالص داخلی. این رقم بیانگر این مطلب است که در سراسر دنیا این سالمندان هستند که به جوانان از لحاظ مالی کمک می کنند.

نظر خواهی "آینده بازنشستگی" نشان داد که بیشتر سالمندان نه تنها متکی به حمایت خانواده خود نیستند بلکه بخوبی از آنها حمایت می کنند. حمایتی که از طرف این اشخاص به خانواده ها عرضه می شود شامل: حمایت مالی به شکل هدیه یا وام؛ کمک عملی یا کار در منزل شامل همکاری در نظافت، خرید، آشپزی و دیگر وظایف روزمره؛ و همچنین مراقبت از افراد خانواده مانند کمک به دیگران برای حمام کردن یا لباس پوشیدن، یا حتی پرستاری از آنها می باشد. افراد بین سنین ۶۰ تا ۷۹ نیز عامل مؤثری در همکاری های مالی، عملی و مراقبت از افراد، در بین اعضای خانواده هستند.

بطور کلی میتوان گفت: سالمندان در بسیاری موارد بیشتر از آنچه که از خانواده دریافت می کنند، به طرق مختلفی چون مراقبت از آنها و ارائه حمایت های مالی و عملی به خانواده خود کمک می کنند.

کار در منزل برای کمک به کودکان ، همسر، بستگان و دوستان
در سطح جهانی، یک سوم افراد بین سنین ۴۰ تا ۵۰ و یک چهارم افراد بین سنین ۶۰ تا ۷۰ در طی شش ماه گذشته یکی از نزدیکان یا دوستان خود را مورد حمایت عملی خود قرار داده اند .
و در میان آن ها :

❖ تقریباً نیمی از افراد ۶۰ تا ۷۹ ساله هفته ای یک بار این کار را انجام می دهند.

❖ ۳۰ درصد افراد ۴۰ تا ۵۰ ساله و ۳۹ درصد افراد ۶۰ تا ۷۰ ساله، به کودکان کمک می کنند.

❖ ۱۲ درصد افراد ۶۰ ساله، ۱۵ درصد افراد ۷۰ ساله از نوه های خود مراقبت می کنند.

❖ یک سوم تمام سالمندان به همسر یا شریک زندگی خود در کارهایشان کمک می کنند.

❖ تقریباً نیمی از افراد در گروه سنی ۴۰ تا ۵۰ سال به دیگر اعضای خانواده خصوصاً والدین، و یک چهارم افراد در گروه سنی ۶۰ تا ۷۰ سال به افرادی مثل خواهران و برادران خود یاری می رسانند.
حمایت مالی سالمندان از خانواده به طور عمده شامل فرزندان و نوادگان می شود

در سراسر جهان ۴۱ درصد افراد ۴۰ تا ۵۰ ساله و یک سوم افراد ۶۰ تا ۷۰ ساله در طی شش ماه گذشته از دوستان و فامیل خود حمایت مالی کرده اند.

در این رابطه :

❖ ۴۲ درصد افراد ۴۰ تا ۵۰ ساله و ۴۴ درصد افراد ۶۰ تا ۷۰ ساله فرزندان و ۱۶ درصد افراد ۶۰ ساله و تقریباً یک سوم افراد ۷۰ ساله نوه های خود را مورد حمایت مالی قرار می دهند.

❖ و همچنین یک سوم افراد ۴۰ تا ۵۰ ساله از والدین و نزدیک به نیمی از افراد ۶۰ تا ۷۰ ساله از دیگر اعضای خانواده (مخصوصاً خواهر و برادر) حمایت می کنند.

نقش افراد بالای ۶۰ سال در حمایت مالی و غیرمالی و همچنین مراقبت از اعضای خانواده

در بررسی های نظامهای مختلف اقتصادی، نقاط مشترکی در زمینه تأمین حمایت از اقوام و دوستان توسط سالمندان مشاهده گردید و در این خصوص به الگوهای جالبی نیز برخورد کردیم که این فرصت را به ما داد تا بتوانیم سه گروه را در رابطه با حمایت غیرمالی و چهار گروه را در رابطه با حمایت مالی در نظام های اقتصادی، تعیین کنیم.

الف - کمک های غیر مالی

گروه اول: کشورهای هستند که دارای اقتصادی پیشرفته بوده و در اروپا و امریکای شمالی قرار دارند، در این کشورها نسبت افرادی که به دیگران کمکهای غیر مالی میکنند به مراتب بیشتر از کسانی است که این نوع کمک را دریافت می نمایند. در اینگونه کشورها نسبت افرادی که از دوستان یا خانواده خود کمکهای غیر مالی دریافت می کنند، کمتر از ۲۵ درصد می باشد و در چهار گروه سنی پیش گفته، تنها ۲ تا ۳ درصد در کشور فرانسه تا ۲۳ درصد در بین بالاترین گروه سنی در بریتانیا این درصد در نوسان است. در حالی که در سایر کشورها نسبت افرادی که این نوع کمک را دریافت می کنند بالاتر است، مثلاً در فرانسه، از ۱۶ درصد در بالاترین گروه سنی تا ۴۹ درصد در گروه سنی قبل از بازنشستگی، در کشورهای دانمارک، انگلستان، آلمان و ایالات متحده در نوسان می باشد.

عمده ترین دریافت کنندگان این نوع کمک، فرزندان، همسر و سایر اعضای خانواده مخصوصاً گروه های سنی هستند که خود نیز مسئولیت کمک به والدینشان را بر عهده دارند.

کشور روسیه بیشترین این نوع نظام های اقتصادی پیشرفته شباهت دارد، اگر چه نسبت سالمندانی که این کمک را برای دیگران فراهم می کنند نسبت به دریافت کنندگان آن، در مقایسه با آن کشورها اندکی کمتر است. چنین شرایط مشابهی در ژاپن، تایوان، سنگاپور و چین نیز وجود دارد، اگر چه نسبت افراد دریافت کننده این نوع کمک به طور کلی کمتر است.

گروه دوم: شامل نظام های اقتصادی در حال گذر شامل: کشورهای برزیل، مکزیک، ترکیه، فیلیپین، کره جنوبی، هنگ کنگ، و عربستان سعودی است، جایی که در چهار گروه سنی میزان فراهم کردن این نوع کمک به نسبت دریافت آن بالاست، اما در بالاترین گروه سنی نسبت دریافت این نوع کمک کمی پایین تر است. به طور کلی در این کشورها نسبت افراد مسنی که این کمک ها را برای اقوام و دوستان فراهم می کنند، کمتر از کشورهایی است که نظام های اقتصادی پیشرفته دارند. کره جنوبی با داشتن ۶۵ درصد از گروه سنی ۷۰ سال و ۸۳ درصد از گروه سنی ۴۰ سال که به اقوام و دوستان خود کمک می کنند (به ویژه به همسر خود)، و تقریباً ۸۰ درصد از همه گروه های سنی که این کمک را دریافت می کنند، نمونه جالبی است.

گروه سوم: شامل کشورهای هندوستان و مالزی است. در این کشورها در بین هر چهار گروه سنی، نسبت افرادی که به دیگران کمک های غیرمالی می کنند، پایین است. خصوصاً برای دو گروه سنی بالاتر از میان سالمندان. در هندوستان، دو سوم افراد گروه ۷۰ ساله از دوستان یا اقوام خود در طی شش ماه گذشته کمک دریافت کرده اند،

در حالی که کمتر از یک سوم این افراد همین کمکها را برای دیگران فراهم نموده اند. کشور مالزی تفاوت چشمگیری با کشور هندوستان دارد، به طوری که بیش از نیمی از افراد مسن کمک دریافت می کنند و تنها ۸ درصد این نوع کمکها را برای دیگران فراهم می کنند در هندوستان این کمک ها معمولاً از طرف فرزندان و همسر تأمین می شود، اما در مالزی این حمایت، از سوی اقوام دیگر خانواده صورت می گیرد.

ب- حمایت مالی

در زمینه حمایت مالی، **اولین گروه** شامل نظام های اقتصادی پیشرفته و در حال گذر در برزیل، روسیه، ترکیه و چین می باشد. در این کشورها نسبت افرادی که در همه گروهها، دیگران را مورد حمایت مالی قرار می دهند به طور قابل ملاحظه ای بیشتر از نسبت افرادی است که از حمایت مالی برخوردار می شوند. نسبت تأمین حمایت مالی از یک پنجم (در بین گروه سنی ۴۰ ساله) در فرانسه تا نیمی از افراد (در گروه سنی ۵۰ ساله) در ایالت متحده آمریکا در نوسان می باشد.

درصد افرادی که حمایت های مالی از دوستان و آشنایان دریافت می کنند و درصد آنها که دوستان و آشنایان خود را تحت حمایت مالی خود قرار می دهند

سالمندان بیش از اینکه دریافت کننده حمایت های مالی باشند، فراهم کننده اینگونه حمایت ها هستند.

گروه دوم شامل کشور های مکزیک، فیلیپین، تایوان، سنگاپور، کره جنوبی و عربستان سعودی است، در این کشورها بجز افراد گروه سنی ۷۰ ساله، نسبت تأمین حمایت مالی بیشتر از نسبت دریافت آن است. به طور کلی درصد تأمین حمایت مالی خانواده در این گونه نظام های اقتصادی، نسبت به نظام های اقتصادی پیشرفته بالاتر است که شامل دیگر اعضای خانواده بجز همسر، فرزندان و نوه ها و همچنین خواهران و برادران می شود بطور مثال در کره جنوبی افراد در گروه سنی ۴۰ سال حدوداً ۶۴ درصد افراد گروه سنی ۷۰ ساله تا ۹۴ درصد افراد گروه سنی ۴۰ ساله، سایر اقوام و دوستان خود را نیز مورد حمایت مالی خود قرار می دهند.

در این میان، سه چهارم گروه سنی ۷۰ سال، نوه های خود را نیز مورد حمایت های مالی قرار می دهند.

گروه سوم شامل کشور های هنگ کنگ و آفریقای جنوبی است، که نسبت تأمین حمایت مالی خانواده، بیشتر از دریافت آن در گروه سنی ۴۰ تا ۵۰ سال است و این مورد برای افراد ۶۰ تا ۷۰ ساله صدق نمی کند. در هنگ کنگ مردم در سنین ۷۰ سالگی حدود ۲۱ درصد به فرزندان و (۳۹ درصد) به نوه ها و تقریباً معادل همین درصد نیز سایر اعضای خانواده خود را حمایت مالی می کنند.

گروه چهارم شامل کشورهای هندوستان و مالزی است، که نسبت تأمین کنندگان حمایت مالی در چهار گروه سنی (و مخصوصاً دو گروه سنی مسن تر) کمتر از نسبت دریافت کنندگان آن است. در هندوستان، ۴۹ درصد افراد در سنین ۷۰ سالگی از دوستان و اقوام خود در طی شش ماه گذشته، کمک مالی دریافت کرده اند، در حالی که تنها ۲۵ درصد آنها از دیگران حمایت مالی به عمل آورده اند.

نقش مهم و استوار خانواده

با وجود تغییر ساختار خانواده، هویت پابرجا و قابل تشخیص است. نظر خواهی "آینده بازنشستگی" نشان می دهد که علیرغم تغییراتی که در مفهوم و طبیعت خانواده بوجود آمده است، هنوز بسیاری از پاسخ دهندگان، خانواده را کانون و محور اصلی زندگی خود دانسته و معتقد هستند که خانواده ها باید همواره مسئولیت اعضای خود را به عهده بگیرند.

در نظام های اقتصادی پیشرفته و در حال گذر ساختار خانواده در حال تغییر است...

در طول ۵۰ سال گذشته، خانواده ها به طور قابل ملاحظه ای در زمینه ساختار، چگونگی روابط اعضاء با یکدیگر و آنچه که انجام می دهند، تغییر یافته اند. این تغییرات در نتیجه گسترش اقتصاد و رشد گرایش های اجتماعی از یک طرف و بالا رفتن سن در کل جمعیت از طرف دیگر، موجب تغییرات ساختار خانواده شده است. در این نظام های اقتصادی، خانواده ها تنها منبع حمایت و کمک در مواقع گرفتاری نیستند، بلکه جزئی از شبکه گسترده اجتماعی، در کنار دیگر اجزاء آن مثل خدمات بهداشتی، حقوق بازنشستگی و مزایای بیکاری می باشند.

نتایج حاصل بیانگر تغییراتی است که در روابط بین والدین و فرزندان بوجود آمده است، بطوری که وابستگی اقتصادی به یکدیگر جای خود را به دیگر وابستگی ها مثل برقراری روابط دوستانه و برخورداری از حمایت های عاطفی همدیگر داده است. اما حتی در چنین فضایی نقش خانواده همواره چالش برانگیز است. نقش حساس شهر نشینی و

پیشرفت تکنولوژی، را در امر پیدایش روشهای جدید ارتباطی، اجتماعی و حتی سرگرمی نمی توان نادیده گرفت.

در نظام های اقتصادی در حال گذر نیز عواملی مشابه با آنچه در مورد کشورهای پیشرفته گفته شد، خانواده ها را متأثر می کنند. در اجتماعات سنتی اعمال و رفتار والدین و فرزندان به یکدیگر وابسته بود: والدین بر مبنای علایق خود و خانواده، در مورد شغل فرزندان تصمیم می گرفتند، فرزندان نیز بعنوان عضوی از شبکه خانواده، به آن تکیه داشتند. در این شبکه خانوادگی، فعالیت های اقتصادی مانند مزرعه داری در مقیاس کوچک و کارهای دستی مرسوم بود، امروزه تعداد رو به رشدی از مردم به کارهای بیرون از منزل و خارج از کارهای معمول در خانواده در ازای دریافت حقوق رو آورده اند. و این موضوع باعث کاهش ارتباطات خانوادگی، استقلال مالی، ازدواج های غیر فامیلی و همچنین تصمیم گیریهای شخصی مستقل از خانواده گردیده و در نتیجه نقش خانواده بسیار کمرنگ شده است.

با این وجود، همان طور که گزارشات "آینده بازنشستگی" نشان می دهد، علی رغم این نگرانی ها خانواده ها هنوز نقش اصلی را در حمایت از اعضای خود در نظام های اقتصادی در حال گذر بازی می کنند.

ساختار جدید خانواده (خانواده طویل beanpole)

شاید محدوده بستگان درجه یک ما کوچک شده باشد، اما فامیل های دورتر و جدید ما، بطور بالقوه هنوز بزرگ هستند پایین آمدن میزان زاد و ولد به این معنی است که خانواده ها، اکنون کوچکتر شده اند. ولی بالارفتن طول عمر افراد به این معنی است که در هر خانواده، هنوز اعضای بیشتری در قید حیات هستند: ۸۶ درصد پاسخ دهندگان در

گروه سنی ۴۰ و تقریباً ۱۰ درصد آنها در گروه سنی ۷۰، حداقل یکی از والدین شان یا والدین همسرشان، هنوز زنده هستند و در این میان، ۹۰ درصد همه پاسخ دهندگان حداقل یک فرزند دارند.

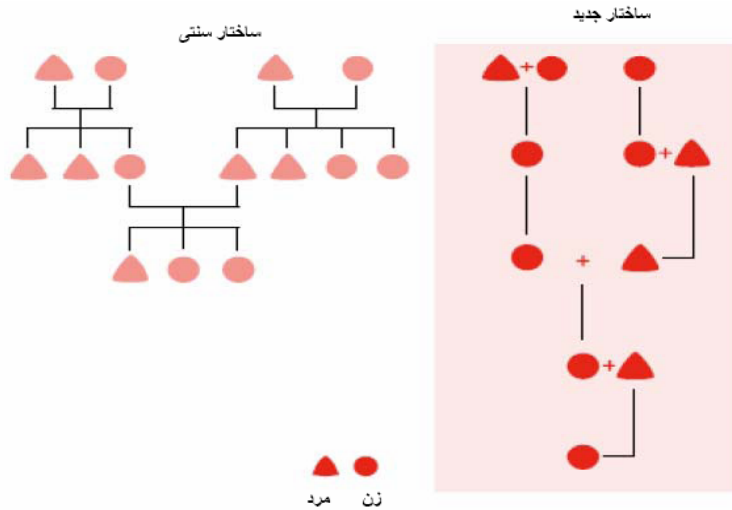
بالا رفتن طول عمر افراد، منجر به افزایش تعداد خانواده هایی کوچک اما دارای چهار یا پنج نسل می شود. این خانواده ها بیشتر به صورت عمودی به هم متصل هستند تا به صورت افقی، و می توان آنها را خانواده "طویل" خطاب کرد.

به علاوه، برخی از این خانواده ها از طریق ازدواج مجدد و تشکیل خانواده های جدید، به یکدیگر می پیوندند. اگرچه، دارای خواهر، برادر و بچه های فامیل کمتری هستیم، اما صاحب پدر و مادر و پدربزرگ و مادربزرگ بیشتری می شویم و اکنون فرصت لذت بردن از مجموعه ای از ارتباطات جدید با خواهران و برادران و پدر و مادر و حتی فرزندان ناتنی را خواهیم داشت و همچنین از لذت داشتن مادربزرگ و پدربزرگ ها و بچه های فامیل ناتنی نیز برخوردار خواهیم بود. هرچند بعضی از گزارشگران از کاهش تعداد اعضای خانواده تأسف می خورند، اما در واقع خانواده ها به روش های دیگری بزرگ تر می شوند و در کشورهای پیشرفته ای مثل آمریکای شمالی و اروپا، هنوز خانواده مرکزیت دارد.

خانواده ها هنوز با یکدیگر زندگی می کنند، با یکدیگر تعطیلات خود را می گذرانند و مسئولیت فرزندان را به دوش کشیده و آنها را بزرگ می کنند. در حقیقت آنها را مورد حمایت مالی، عاطفی و عملی خود قرار می دهند. اعضاء خانواده هنوز به یکدیگر کمک می کنند و افراد بزرگتر همچنان حمایت و مراقبت از خانواده را بعهده دارند.

نمودار ساختار جدید خانواده

مشخصه ساختار جدید خانواده افزایش تعداد نسلها و کاهش تعداد افراد در هر نسل است.

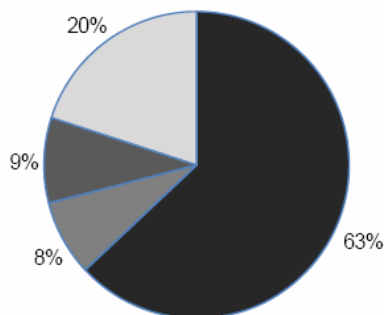
خانواده ام هویت من است

در هر کشور و هر گروه سنی که در این نظر خواهی شرکت کردند، وقتی از مردم پرسیدیم " اساساً در مورد هویت خود چه تصویری دارید؟ " اکثر مردم خانواده خود را به عنوان هویت خود معرفی می کردند. به طور کلی، تقریباً دو سوم افراد، خانواده را مبنای هویت می دانند و کار و مذهب را در اولویتهای بعدی قرار می دهند. با این وجود، حدود ۳ درصد از شرکت کنندگان، دوستان خود را انتخاب کردند و تعداد کمتری نیز گزینش های دیگری مانند تحصیلات، تفریحات، سرگرمی و یا جایی که زندگی می کنند، داشتند. این یک استدلال برجسته از موقعیت مرکزی خانواده در زندگی انسان است.

برای مثال، علی رغم این حقیقت که خانواده ها در انگلستان تمایل به زندگی مستقل دارند اما بسیار جالب است که در مقایسه با کشور هند، هویت خود را در کنار خانواده خود معنا می بخشند.

افراد چگونه هویت خود را معرفی می کنند؟

- ۶۳٪ خانواده
- ۸٪ کار
- ۹٪ مذهب
- ۲۰٪ سایر

همکاری سالمندان در خانواده، اهمیت حیاتی دارد

آیا میزان مراقبت های خانوادگی نسبت به افزایش تعداد سالمندان کاهش می یابد؟

این نگرانی وجود دارد که شاید در خانواده های جدید به سالمندان توجه کمتری شود و تمایل برای مراقبت از مسن ترین اعضای خانواده کاهش یابد. این امر کاملاً طبیعی است، زیرا با افزایش سن، طبیعتاً افراد به مراقبت های بیشتری نیاز دارند، در حالی که با پایین آمدن میزان زاد و ولد، تعداد افراد جوان تر که معمولاً می توانند این مراقبتها و حمایت ها را اعمال نمایند، کاهش می یابد. آیا این مطلب موجب

نگرانی افراد میانسالی که ناگزیرند همزمان علاوه بر فرزندان خود از افراد پیر و سالخورده خانواده نیز مراقبت نمایند نمی شود؟
نتایج گزارش "آینده بازنشستگی" نشان از ارتباط زیاد اعضاء خانواده با یکدیگر و احساس مسئولیت نسبت به یکدیگر دارد و همین نتایج حاکی از اهمیت حیاتی همکاری سالمندان با سایر اعضاء خانواده می باشد.

اعضای خانواده با یکدیگر روابط زیادی برقرار می کنند

در سراسر جهان، تقریباً یک سوم پاسخ دهندگان در گروه سنی ۴۰، ۵۰ و ۶۰ در کنار افراد نزدیک خانواده، مادر یا پدر خود زندگی می کنند. از این تعداد حدود ۱۰ درصد با پدر و ۱۳ درصد با مادر خود در یک منزل زندگی می کنند، به علاوه، بیش از ۲ درصد پدران و مادران نیز با پسران یا دختران خود در یک منزل زندگی می کنند و بیش از ۱۵ درصد با سایر افراد در یک دهکده یا یک شهرک و در فاصله کمی دورتر از مادر و پدر خود به سر می برند.

خانواده ها بخشی از یک شبکه امن و وسیع هستند که از خدمات بهداشتی، مستمری دولتی و مزایای بیکاری بهره مند می گردند

پس از ۴۰ سالگی چه در کنار والدین خود باشیم و یا دور از آنها بسر ببریم، همواره ارتباط خود را با آن ها حفظ می کنیم. در مورد والدین ۴۰ تا ۶۹ ساله، تقریباً یک پنجم افراد در طی شش ماه گذشته، از والدین خود دیدن کرده اند و حتی ۱۵ درصد افراد بیش از یک بار در هفته با پدر و مادر خود ملاقات کرده اند. در این خصوص مردم دانمارک با ۵ درصد کمترین نسبت دیدارهای خانوادگی و هندوستان با ۵۰ درصد بالاترین نسبت را در این زمینه داراست.

در سطح جهانی، بیش از ۸۰ درصد گروه سنی جوانتر سالمندان که در نظر خواهی شرکت داشته اند طی شش ماه گذشته بیشترین ملاقات روزانه را با فرزند یا فرزندان خود داشته اند، این نسبت با افزایش سن، کاهش یافته و تقریباً نیمی از ۷۰ ساله ها با فرزندان خود دیدارهای روزانه دارند. در مواردی کمتر از ۱۰ درصد، فقط یک بار در ماه با خانواده خود ارتباط برقرار می کنند. در زمینه ملاقات والدین از فرزندان نیز مانند مورد قبل (دیدار فرزندان از والدین) کشور دانمارک با ۶ درصد در حداقل است. این درصد در هند به بالاترین میزان خود، یعنی ۸۰ درصد می رسد.

وظایف خانواده و رفاه اجتماعی

در سطح جهانی عموماً مراقبت و ارائه حمایت های غیر مالی به سالمندان نیازمند، به عهده خانواده ها و حمایت های مالی به عهده دولت است.

آیا افزایش رفاه اجتماعی توسط دولت در نحوه برخورد ما نسبت به والدینمان تأثیر گذار است؟ و این تأثیر چه تغییری در نقش خانواده ها در قبال سالمندان نیازمند کمک ایجاد می کند؟ در سنین پیری، چه کسی در قبال آن ها مسئولیت دارد؟

گزارش "آینده بازنشستگی" به وضوح درباره مسئولیت در برابر سالمندان، در خصوص حمایت های مالی و غیر مالی و همچنین مراقبت از آن ها در خانواده از مردم نظرخواهی نموده است.

در این نظرخواهی امور رفاهی به عنوان شاخص مدنظر قرار گرفت. این شاخص جهانی در خصوص مشارکت دولت یا سرپرستان خانواده ها، خانواده را محور اصلی پذیرش کمک های فردی و عملی

مورد توجه قرار داد. در حالیکه در زمینه حمایت های مالی کم و بیش نقش خانواده و دولت مساوی بیان شد.

تفاوت های بین ملیت ها نسبتاً ناچیز است. این شاخص از تأکید بر کمک های خانواده در بین افراد بالای ۴۰ سال در هندوستان و تأکید بر کمک دولت در گروه سنی ۵۰ سال در دانمارک متفاوت است و در حقیقت به جز کشور دانمارک، بیشتر کشورهای دارای استاندارد بالای خدمات رفاهی، خدمات بیشتری ارائه می نمایند و با تأکیدی که بر هر چهار گروه سنی سالمندان دارند، نشان از حمایت بالای دولت دارد در حالی که میزان شاخص در سایر کشورها، با شرایط اقتصادی متفاوت، نشان از گرایش و حمایت خانواده از سالمندان است و نه حمایت دولت. اکثر پاسخ دهندگان معتقدند ارائه حمایت های مالی به عهده دولت است.

صرفنظر از مسئولیت های مالی که باید بر عهده دولت ها باشد، مردم معتقدند که خانواده ها نیز باید برای تأمین احتیاجات سالمندان خود همیشه حضور داشته باشد.

انسجام و همبستگی خانواده

نظر خواهی "آینده بازنشستگی" چهار سؤال را درباره مسئولیت های فردی نسبت به اعضای خانواده مطرح نمود که تعداد بالا و چشمگیر پاسخها، تأکید بر چهار مورد زیر می باشد:

این وظیفه فرزندان است که در زمان پیری والدین در کنار آنها باشند.

بیشتر از ۸۰ درصد شرکت کنندگان با این نظر موافق هستند که فرزندان در قبال والدین خود (پدر، مادر و همسر خود) در زمان پیری، مسئولیت دارند.

پدر و مادر در برابر فرزندان خود مسئولیت دارند.

وقتی از مردم پرسیدیم که آیا والدین در برابر فرزندان خود، علی رغم نیاز آن ها (سلامتی و مالی) باید کنارشان باشند یا خیر؟ بیش از ۷۰ درصد شرکت کنندگان پاسخ مثبت دادند.

پدر بزرگ ها و مادر بزرگ ها در برابر نوه های خود مسئولیت دارند.

بیش از ۷۵ درصد شرکت کنندگان می گویند که پدر بزرگ ها و مادر بزرگ ها مسئولیت نگهداری نوه های خود را در زمان گرفتاری فرزندان شان دارند. در سطح جهانی، تقریباً گروه سنی مسن تر با این موضوع موافق هستند در حالیکه گروه سنی جوانتر این طرز تفکر را نمی پسندند.

پدر بزرگ ها و مادر بزرگ ها وظیفه اقتصادی روشنی ندارند.

اعضای مسن تر سالمندان، همچنان عقیده دارند که پدر و مادر بزرگ ها در حمایت و برقراری امنیت اقتصادی و مالی خانواده باید همکاری کنند. اما تنها نیمی از شرکت کنندگان ما که از اعضاء جوانتر خانواده ها بودند با این تفکر موافق بودند.

شاخص انسجام و وحدت خانواده

با این چهار پرسش توانستیم شاخصی از یکپارچگی خانوادگی را تهیه کنیم. تعدادی که با مشارکت و مسئولیت پذیری خانواده در قبال سالمندان شان موافق هستند نمره ۱۰ و با میزان ابراز مخالفت با این مسئله امتیاز به صفر نزدیک می شود.

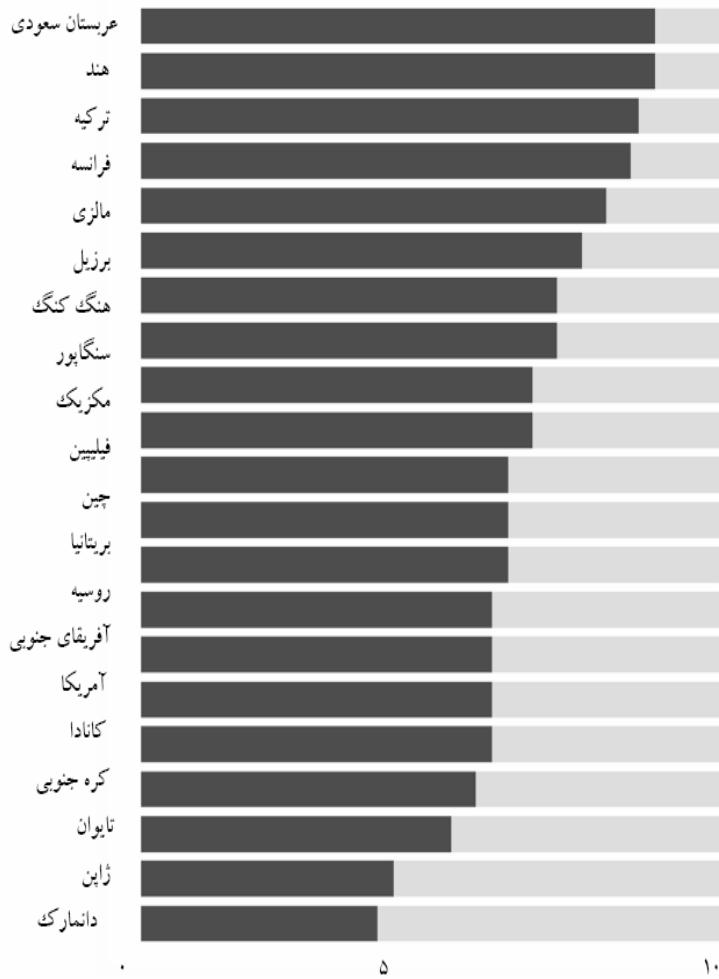
همه کشورها نمرات بالایی کسب کردند. ولی آن کشورهایی که مخالف مسئولیت اقتصادی پدر بزرگ و مادر بزرگ ها در قبال خانواده بودند نمره آنها فقط کمی پایین آمد.

بالاترین امتیاز شاخص را در کشورهای مالزی، هندوستان، ترکیه و عربستان سعودی داشتیم که همه گروه های سنی امتیازی نزدیک به ۹ کسب کردند.

مردم مالزی و هندوستان بشدت عقیده دارند که بزرگترها موظف به فراهم کردن امکانات برای والدین خود و فرزندانشان می باشند. و در کشور فرانسه و هندوستان اعتقاد به این که پدر و مادر بزرگ باید از نوه های خود حمایت کنند بسیار قوی است. خانواده ها در بریتانیای کبیر به اندازه آسیا و امریکای لاتین در قبال سالمندانشان احساس مسئولیت می کنند.

میزان احساس مسئولیت افراد در قبال خانواده هایشان

سلامتی و استقلال سالمندان

افراد مسن توانایی اداره زندگی خود را دارند، احساس سلامت نموده و از زندگی خود لذت می برند

امروزه افراد پس از ۶۰ سالگی قادر به انجام اموری هستند که پیش از آن اختصاص به گروه سنی ۵۰ و ۶۰ سال داشت مثل کارکردن، کمک به خانواده و شرکت در برنامه های ورزشی و...

وضعیت سلامت، کنترل و استاندارد زندگی پس از ۶۰ سالگی می تواند بهتر شود.

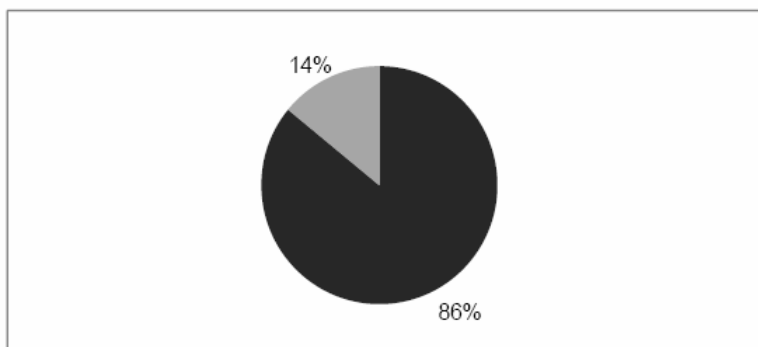
نظر خواهی " آینده بازنشستگی " نشان می دهد که افراد در سنین ۶۰ تا ۷۰ سال، بطور کلی احساس سلامتی می کنند و تنها تفاوت های جزئی بین آنها و افراد در سنین ۴۰ تا ۵۰ سال در کنترل و نوع استانداردهای زندگی وجود دارد. در واقع این موارد برای برخی، پس از ۶۰ سالگی بهتر هم می شود.

در کشورهای دارای اقتصاد در حال گذر، افراد ساکن در حومه شهر، از وضعیت سلامت بهتری نسبت به خیلی از کسانی که در روستاها زندگی می کنند برخوردار هستند. با این وجود، در سطح جهانی، هنوز می توان شاهد این بود که افراد در سنین ۶۰ تا ۷۰ سالگی، اغلب زندگی مستقلی دارند و نسبت به خود و آینده شان خوش بین هستند.

میزان احساس سلامت افراد

آنهایی که در سنین ۶۰ تا ۷۰ سال هستند، غالباً خود را در شرایط سلامتی نسبتاً خوب، خوب و خیلی خوب می دانند:

- ۱۴٪ بد و خیلی بد
- ۸۶٪ متوسط، خوب و خیلی خوب

بطور مثال شهرنشین های آسیا، آمریکای لاتین و آفریقا که زندگی مدرنی هم دارند نسبت به کشورهای دارای نظام اقتصادی پیشرفته از سلامت و کیفیت زندگی یکسانی برخوردار هستند. و این مسئله یک شاخص مهم تمایل به سوی یک گروه سنی جدید در جهان می باشد. کشورهای دارای نظام پیشرفته برای سلامتی اهمیت بسیاری قائل هستند. در این کشورها سه چهارم مردم در سن ۶۰ و دو سوم آنها در سن ۷۰ سالگی اظهار سلامت و تندرستی می کنند. بالاترین نسبت سلامت مردم در سن ۷۰ را می توان در کانادا (۷۶ درصد)، بریتانیای کبیر (۷۳ درصد) و ایالات متحده (۷۲ درصد) یافت.

وقتی با دید دیگری به موضوع نگاه می کنیم درمی یابیم که در سطح جهانی ۱۶ درصد مردم در ۷۰ سالگی اظهار می کنند در وضعیت سلامت پائینی قرار دارند. در کشورهای با نظام اقتصادی پیشرفته این درصد حتی پایین تر، یعنی به حدود ۸ درصد هم می رسد، و این میزان از ۳ درصد در کانادا تا ۱۲ درصد در آلمان متغیر است.

سه چهارم افراد گروه سنی ۶۰ ساله و دو سوم افراد گروه سنی ۷۰ ساله در نظام های اقتصادی پیشرفته در وضعیت سلامت بسیار خوبی هستند

گزارش کشورهای دارای اقتصاد در حال گذر در امریکای لاتین و آسیا، حکایت از وضعیت جسمانی پائین مردم دارند، و تنها ۱۰ درصد در برزیل و مکزیک و ۱۸ درصد در آسیا (به اندازه ۹ درصد در سنگاپور و فیلیپین) از سلامت بهتری برخوردارند.

این رقم در جنوب آفریقا به ۳۲ درصد افزایش می یابد، و در کشورهای دارای اقتصاد در حال گذر اروپائی مثل روسیه و ترکیه به ۳۵ درصد هم می رسد. در روسیه تنها ۸ درصد از گروه سنی ۷۰ ساله ها در وضعیت مناسب سلامت بسر می برند یعنی کمترین حد موجود. در اروپا، در پاسخ به شرایط سلامت، نتایج جالب توجهی بدست آمد بطوری که در بریتانیا حدود سه چهارم گروه سنی هفتاد ساله ها گزینه های خوب و خیلی خوب را انتخاب کردند در حالی که در روسیه کمتر از ۱۰ درصد افراد در همین گروه سنی چنین گزینشی داشتند. به طور کلی، درصد انتخاب گزینه های بد و خیلی بد با افزایش سن بالا می رود. روسیه، ترکیه، کره جنوبی و افریقای جنوبی از جمله این کشورها می باشند.

نظر خواهی "آینده بازنشستگی" به این نتیجه رسیده است که افراد در سنین بالای ۷۰ سال به طور روز افزونی احساس فعال بودن و سلامت می کنند در حالی که این موضوع که افراد در سنین ۸۰ و ۹۰ به طور طبیعی با ضعف های روانی و فیزیکی روبرو می شوند، مورد قبول همگان است، ۷۰ سالگی با معنای جدید خود که سن فعالیت و سلامت است، بتدریج تبدیل به ۵۰ سالگی جدید خواهد شد.

- در تمام دنیا، بین مردان و زنان درانتخاب گزینه های کم و خیلی کم در زمینه شاخص سلامتی تفاوت چندانی وجود ندارد.
- به طور کلی اکثریت قابل توجهی از افراد گروه سنی ۷۰ ساله، دارای وضعیت جسمانی نسبتاً خوب، خوب و خیلی خوب هستند و در این سن پس از بازنشستگی تغییر ناگهانی که منجر به وخامت سلامت آنها شود رخ نمی دهد. اما آیا مردم تصویری امید بخش برای سلامت خود در دوران کهولت ترسیم می کنند؟ آیا واقعاً برای انجام امور روزمره خود با مشکل روبرو می باشند؟
- این نظر خواهی، ۱۱ فعالیت روزانه را که اکثر مردم بطور مستمر هر روز آنها را انجام می دهند مشخص کرد و از آنها پرسیده شد که آیا در انجام آنها دچار مشکل می شوند یا نه؟
- کمتر از نیمی از افراد شرکت کننده در نظر خواهی برای انجام مواردی از فعالیت های مذکور مشکل داشتند. و این مسئله بیشتر در بین گروه سنی ۷۰ ساله رخ می دهد. همزمان با افزایش سن، مشکلات انسان نیز در رابطه با کارهای روزانه افزایش می یابد و در این خصوص زنان بیشتر از مردان دارای مشکل می باشند.
- اکثریت مردان و زنان در گروه سنی هفتاد سال، مشکلی در زمینه انجام فعالیت های روزانه ندارند. با این حال، در اطلاعات بدست آمده نوسان قابل توجهی نیز وجود دارد. افراد در نظام های اقتصادی در حال گذر نسبت به کسانی که در نظام های اقتصادی پیشرفته زندگی می کنند، از مشکلات بیشتری رنج می برند. برای مثال، در بریتانیا تنها یک چهارم افراد در سن ۷۰ سالگی برای بلند کردن اجسام سنگین دچار مشکل می شوند در حالی که در کشور ترکیه تقریباً سه چهارم افراد چنین مشکلی دارند.

در تعدادی از کشورها افراد در سن ۶۰ سالگی نسبت به سایر گروه‌های سنی ۴۰ تا ۵۰ سال، نسبت به خود و زندگی خود کنترل بیشتری احساس می‌کنند

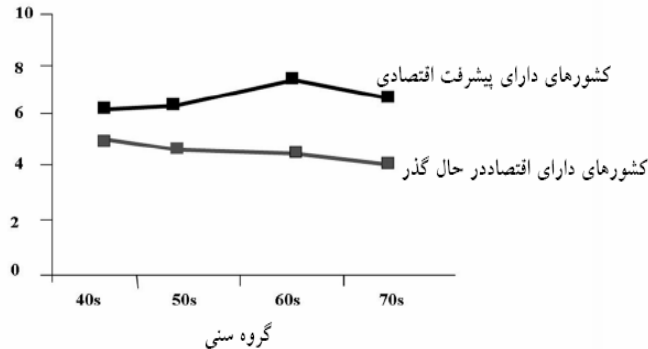
افراد بالای ۶۰ سال احساس کنترل بیشتری در امور زندگی خود دارند. نظرخواهی "آینده‌بازنشستگی" در مورد جنبه‌های مختلف زندگی روزانه سالمندان مثل احساس کنترل، یا توانایی انتخاب فعالیت‌های دلخواه، اعتماد به نفس و توانایی فیزیکی بررسی‌هایی نموده است و در این خصوص هفت پرسش را در رابطه با کنترل افراد چه از جنبه‌های منفی و چه جنبه‌های مثبت مطرح نموده است.

ما از هفت پرسش برای تکمیل شاخص‌های خود استفاده کردیم تا میزان احساس سالمندان را در ارتباط با کنترل زندگی‌شان مشخص کنیم. برای افرادی که فاقد این احساس (کنترل) بودند امتیاز صفر و دیگران که احساس می‌کردند قادرند زندگی خود را کنترل کنند، امتیاز ۱۰ در نظر گرفتیم.

میزان کنترل افراد بر امور زندگی خود

در کشورهای پیشرفته اقتصادی گروه سنی دهه ۶۰ سالگی بیش از گروه سنی دهه ۴۰ و ۵۰ سالگی بر امور زندگی خود کنترل دارند (خط بالا نشانگر کشورهای پیشرفته اقتصادی و خط پائین‌تر نشانگر کشورهای دارای اقتصاد در حال گذر می‌باشد)

شاخص کنترل امور

افراد گروه سنی ۶۰ ساله ای که در نظام های اقتصادی پیشرفته زندگی می کنند به طور قابل ملاحظه ای، بالاترین امتیاز را نسبت به گروه سنی ۴۰ تا ۵۰ سال، از این شاخص کسب کردند. کشور دانمارک بیشترین امتیاز را در این زمینه بدست آورد زیرا افراد در گروه سنی ۶۰ سالگی بیشترین کنترل را در همه گروه های سنی سالمندی داشتند. افراد سالمند در نظام های پیشرفته در سن ۵۰ سالگی، زندگی خود را با کنترل بیشتری اداره می کنند و این میزان نسبت به بیشتر کشورهایی که نظام اقتصادی در حال گذر دارند، بالاتر است.

نظرخواهی ما در سطح جهانی، ارتباط روشنی را بین سلامت و توان کنترل زندگی نشان می دهد. افرادی که از وضعیت سلامت خود راضی هستند احساس کنترل بهتری نیز دارند و کسانی که وضعیت جسمانی ضعیفی دارند، فاقد این احساس می باشند. این مورد در هر چهار گروه سالمندان صدق می کند. افراد گروه سنی ۶۰ و ۷۰ سال نسبت به افراد گروه سنی ۴۰ و ۵۰ سال از قدرت کمتری برای کنترل زندگی خود برخوردار می باشند هر چند که در بعضی از کشورها افراد گروه سنی ۶۰ ساله، حقیقتاً احساس کنترل بیشتری در زندگی خود دارند.

استقلال، کنترل و کیفیت زندگی

داشتن استقلال در سنین پیری، کلید اصلی یک زندگی خوب و با احساس مسئولیت است. مستقل بودن، این اجازه را می دهد که با پیشامدهای ناراحت کننده بتوان مقابله کرد و کمک می کند که در زندگی از احساس خوبی برخوردار بود.

داشتن استقلال، با فعالیت و سلامتی در سنین پیری مرتبط است و باعث کنترل بیشتر در امور زندگی می شود. زمانی که احساس می کنیم در نحوه فعالیت و انجام کارهای روزمره خود حق انتخاب داریم، احساس تندرستی و کیفیت زندگی ارتقاء می یابد. بالا رفتن سن اگر توأم با بیماری و ناتوانی جسمی نباشد هیچ مانعی برای انجام کارهای روزمره زندگی نمی باشد.

سالمندان ، خصوصاً در کشورهای غربی احساس می کنند از استانداردهای بالای زندگی برخوردارند، این وضعیت در میان سالمندان بالای ۶۰ سال، در برخی کشورها بهتر از گذشته هم می باشد.

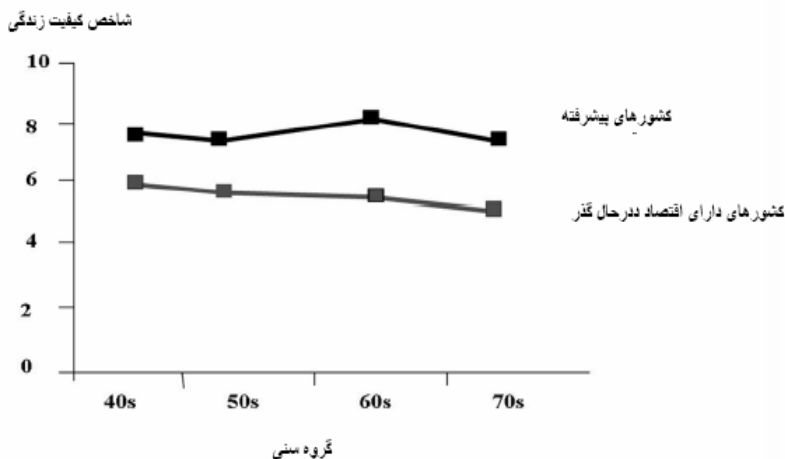
"زندگی پر از فرصت هاست"

معمولاً، در نظام های اقتصادی پیشرفته، نگاه خوش بینانه تری نسبت به نظام های اقتصادی در حال گذر وجود دارد. تقریباً تمام گروه های سنی در کشورهای غربی و ۸۰ درصد افراد ۶۰ ساله در دانمارک احساس می کنند که زندگی پر از فرصت ها است. برعکس، در کشورهایی که اقتصاد در حال گذر دارند، این احساس حدود ۱۰ درصد در بین افراد ۷۰ ساله، دیده می شود.

احساس می‌کنم که قادر هستم هر کاری را که دوست دارم، انجام دهم. تمام گروه های سنی در نظام های اقتصادی پیشرفته احساس می‌کنند می‌توانند تمام کارهایی را که مایل به انجامش هستند، انجام دهند. نسبت این افراد در فرانسه ۶۰ درصد از گروه سنی ۷۰ سال تا سه چهارم در گروه سنی ۶۰ سال در دانمارک می‌باشد. به جای آن در نظام های اقتصادی در حال گذر نسبت این احساس از ۱۳ درصد بین افراد مسن ۷۰ ساله در عربستان سعودی تا دو سوم افراد ۴۰ ساله در مالزی در نوسان است.

کیفیت زندگی

اشخاصی که از سلامتی عمومی برخوردارند و می‌توانند زندگی خود را کنترل کنند، از کیفیت زندگی خود نیز رضایت بیشتری دارند. شاخصی را در این رابطه با استفاده از اطلاعات کسب شده به عنوان مقیاسی برای اندازه گیری کیفیت زندگی و این که زندگی لذت بخش است تهیه نمودیم.

نمودار میزان کیفیت زندگی در کشورهای پیشرفته و در حال گذر

تقریباً اکثر گروه‌های سنی در نظام‌های اقتصادی پیشرفته، امتیازی بالای ۷ را در این فهرست کسب نمودند و در نظام‌های اقتصادی در حال گذر، سه چهارم افراد امتیازی بین ۵ تا ۷ بدست آوردند که بیانگر کیفیت خوب زندگی آنهاست.

در بعضی از نظام‌های اقتصادی، اعم از پیشرفته و در حال گذر نمره کیفیت زندگی افراد در گروه سنی ۶۰ سال نسبت به افراد در سنین بین ۴۰ تا ۵۰ سال بالاتر است (دقیقاً مانند مقوله کنترل زندگی). اگر چه تفاوت‌هایی بین کشورهای پیشرفته و نظام‌های در حال گذر اقتصادی وجود دارد اما جالب توجه است که در تمامی کشورها یک گرایش در بین هر چهار گروه سنی سالمندان، به چشم می‌خورد.

در این خصوص بخش‌های در حال رشد در اروپا جالب توجه است، به طوری که نزدیک سه چهارم مردم بریتانیا در ۷۰ سالگی کیفیت زندگی خود را در حد خوب یا خیلی خوب می‌دانند در حالی که تنها یک دهم مردم روسیه (در همین سن) نسبت به زندگی خود چنین احساسی دارند.

امتیاز جدید بازنشستگی

با وجود تفاوت‌های سنی در نظام‌های اقتصادی پیشرفته و در حال گذر در سراسر جهان تصویر جالبی از سلامت و وجود کنترل و بهبود کیفی زندگی سالمندان در دوران بازنشستگی وجود دارد. در واقع وضعیت جسمانی و کیفیت زندگی در مقایسه با دوران قبل از بازنشستگی (نزدیک بازنشستگی) افزایش یافته است که می‌توان علت آن را استفاده از روش‌های جدید بازنشستگی دانست.

بازنشستگی بهتر از آن است که انتظار می‌رفت .

پس از ۶۰ سالگی زندگی جدیدی جاری است ، نوعی بهتر از آنچه انتظار می‌رود (مقایسه نگرش های قبل و بعد از بازنشستگی)

مکان شغلی و نوع شغل، بخش عمده ای از دوران زندگی و زمان زیادی از عمر انسان را به خود اختصاص می‌دهد. کار کردن به زندگی ساختار و روالی عادی می‌دهد که در واقع همه چیز را کنترل نموده و شکل میدهد. به علاوه محل کار و همکاران ، شبکه ای از ارتباطات نزدیک را فراهم می‌کنند و این کار موقعیت ، نفوذ، جلب احترام دیگران و پول به همراه دارد در حالی که بازنشستگی و عدم اشتغال این امتیازات را از فرد می‌گیرد . چه کسی دوست دارد روال عادی زندگی، شبکه اجتماعی ، نفوذ ، احترام و درآمد و دیگر موارد را در دوره بازنشستگی ، از دست بدهد و احتمال از دست دادن کدام مورد بیشتر است؟

نتایج به دست آمده از نظر خواهی، مقایسه انتظارات افراد گروه سنی ۴۰ تا ۵۰ ساله را در دوران قبل از بازنشستگی با تجربه و انتظارات افراد ۶۰ تا ۷۰ ساله در دوران پس از بازنشستگی ممکن می‌سازد.

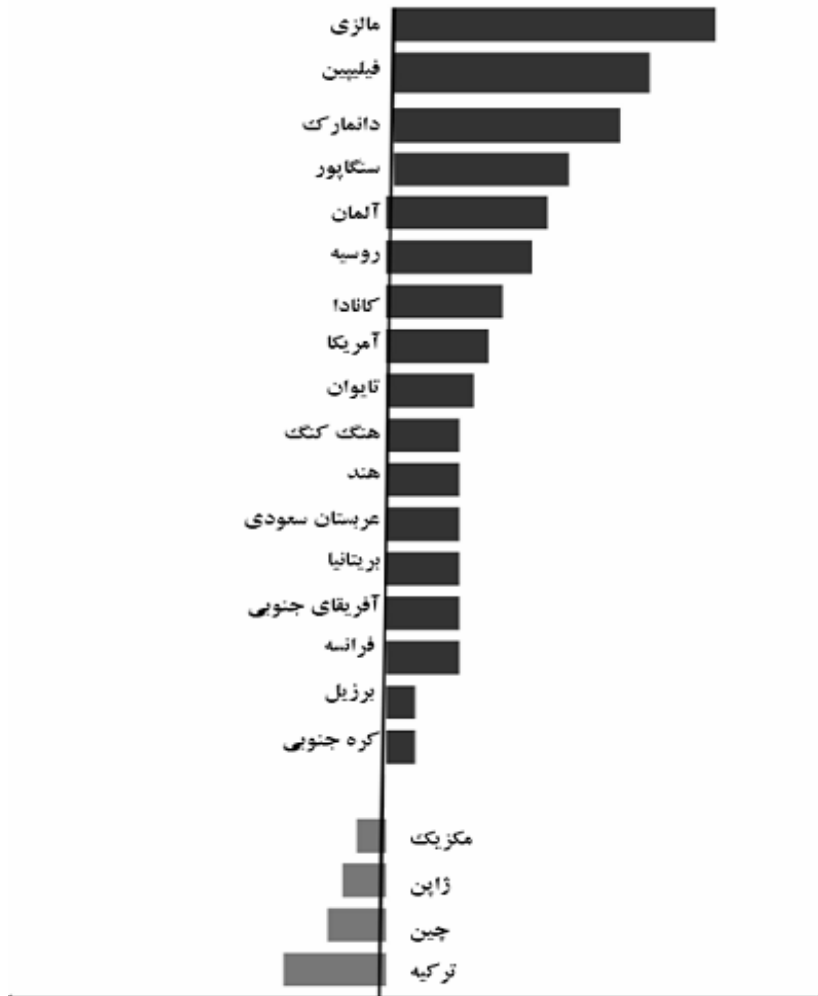
همانطور که انتظار می‌رفت ، افراد آنقدر که برای همکاران خود دلتنگ می‌شوند برای از دست دادن شغلشان ناراحت نمی‌شوند. ۳۸ درصد شاغلین تصور می‌کنند پس از بازنشسته شدن بیش از هر چیز دیگر برای همکاران خود دلتنگ خواهند شد. ۳۹ درصد بازنشستگان واقعاً چنین احساسی را پس از بازنشستگی تجربه کرده‌اند. بنابراین این مورد تنها موردی است که پس از بازنشستگی واقعاً رخ می‌دهد. در موارد دیگر، نسبت کسانی که فکر می‌کنند در مورد خاصی از زمینه کار خود دلتنگ می‌شوند، بسیار بیشتر از کسانی

است که عملاً به این نتیجه رسیده اند. با کمال تعجب، پول، موردی است که انتظارات در مورد آن بسیار متفاوت از واقعیت است: یک سوم افراد فکر می کنند که برای از دست دادن درآمد خود احساس دلتنگی می کنند اما تنها یک چهارم آنهایی که بازنشسته شده اند می گویند که واقعاً دلشان برای کسب درآمد تنگ شده است.

شاخصی در این رابطه تهیه شد تا نسبت دلتنگی مورد انتظار افراد را در زمینه های مختلف کاری مورد بررسی قرار دهیم و انتظارات گروه جوان تر را با تجربه افراد مسن تر و گروه بازنشسته ها مقایسه کنیم. زمانی که شاخص عدد ۱ را نشان می دهد، افراد به طور کلی کمتر از چیزی که انتظارش را داشتند برای کار خود دلتنگ شده اند و زمانی که شاخص عددی کمتر از ۱ را نشان می دهد، به این مفهوم است که بیشتر از حد انتظارشان دلتنگ شده اند. تنها در چهار کشور این مورد کمتر از عدد ۱ بوده است.

میزان دلتنگی بازنشستگان برای کار و فعالیت موظف:

در بیشتر کشورهای مورد بررسی، بازنشستگان دلتنگ کارشان نمی‌شوند. در حالی که پیش از آن تصور دیگری داشتند:

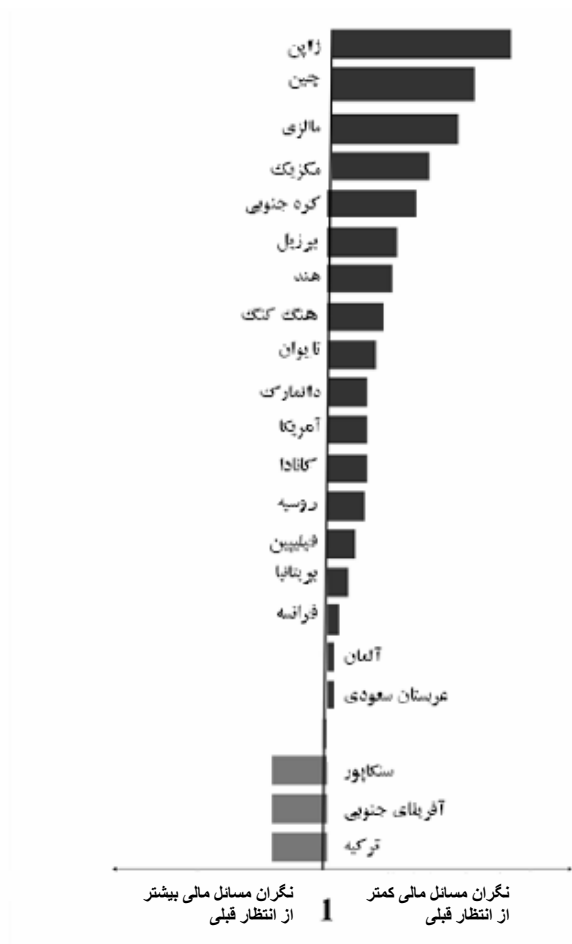
دلتنگ کار موظف بودن کمتر از انتظار قبلی | دلتنگ کار موظف بودن بیشتر از انتظار قبلی

از عهده مسائل مادی بر نیامدن، مسئله نگران کننده عمده ای
به نظر نمی‌رسد.

تا حدودی تعجب آور است که در سراسر جهان از عهده مسائل مادی
بر نیامدن در دوره بازنشستگی، نگرانی عمده ای تلقی نمی‌شود. از
افرادی که مورد مصاحبه قرار گرفتند پرسیدیم که آیا نگران این
مسئله نیستند که نتوانند از عهده مسائل مادی خود در زمان
بازنشستگی برآیند؟

به طور کلی، ۵۰ درصد افرادی که دوره پیش از بازنشستگی خود را
می‌گذراندند، پاسخ منفی دادند و این نسبت در اکثر کشورها، بالای
۳۵ درصد بود.

در بیشتر کشورهای مورد بررسی، بازنشستگان نگرانی عمده ای جهت مسائل مالی نداشتند در حالی که پیش از آن تصور آنها چیز دیگری بود:

بین افرادی که بتازگی بازنشسته شده بودند، نسبت افرادی که در مورد این مسئله نگرانی نداشتند بالاتر بود، یعنی ۶۰ درصد در سراسر دنیا و بیش از ۵۰ درصد در اکثر کشورها.

در خصوص نگرانی مادی پس از بازنشستگی تفاوت‌های مورد توجهی در سراسر دنیا مشاهده می‌شود، مخصوصاً در بین افرادی که در دوره پیش از بازنشستگی بسر می‌برند. در نظام‌های اقتصادی پیشرفته بیشتر این افراد نگران این مسئله نیستند و از حدود ۶۰ درصد در ایالت متحده تا حدود ۸۰ درصد در دانمارک، این نسبت متغیر است. اگر چه، نسبت ۸۰ درصد دانمارک را می‌توان به عنوان نسبتی پایین در نظر گرفت زیرا در این کشور درآمد حاصل از مالیاتها به صورت مستمری بازنشستگی کامل و جامع در نظر گرفته می‌شود. در نظام‌های پیشرفته، ژاپنی‌ها کمترین نگرانی را در این زمینه دارند، اگرچه حدود ۶۰ درصد افراد نمی‌دانند که آیا نگران هستند یا خیر. در کشورهایی با اقتصاد در حال گذر مثل ترکیه، تایوان، سنگاپور و کره جنوبی بین نیمی از جمعیت تا دوسوم آنها نگران این مسئله نیستند. در بقیه کشورهای مشابه، میزان این نگرانی جزئی است.

تجربه بازنشستگی نشان داد که شرایط بعد از بازنشستگی بهتر از آن چیزی است که تصور می‌کردیم.

نظر خواهی نشان می‌دهد که اکثر افراد در دوران قبل از بازنشستگی انتظار ندارند که استانداردهای زندگی شان در دوران بازنشستگی نسبت به زمانی که کار می‌کردند، پایین بیاید و اکثر کسانی هم که بتازگی بازنشسته شده‌اند چنین احساسی ندارند. این موضوع در مناطق مختلف حقیقت دارد اما نمی‌توان به صراحت همه کشورها را شامل کرد. در بین کشورهای پیشرفته، یک سوم افراد قبل از بازنشستگی، انتظار پایین آمدن استانداردهای زندگی خود را پس از بازنشستگی دارند. در کشورهایی با اقتصاد در حال گذر، کمتر از یک پنجم افراد در امریکای لاتین، یک پنجم در آسیا، یک چهارم در آفریقا

و خاورمیانه، و تقریباً نیمی از مردم در اروپای شرقی، پیش از بازنشستگی نگران پایین آمدن استانداردهای زندگی شان هستند. البته استثناهایی هم وجود دارد، اما به طور کلی در نظام های اقتصادی پیشرفته، تجربه افراد بازنشسته بهتر از آن چیزی است که قبل از بازنشسته شدن خود متصور بودند، در حالیکه در نظام های اقتصادی در حال گذر شرایط بدتر از آن چیزی است که می پنداشتند. با این حال در این کشورها هم نسبت افرادی که هنوز بازنشسته نشده اند و انتظار دارند استانداردهای زندگی شان پایین بیاید، اندک است.

بالتر از انتظار

علیرغم از دست دادن شغل، امنیت مالی یا استانداردهای زندگی، اصولاً تجربه زندگی در دوران بازنشستگی و پس از ۶۰ سالگی، در همه جا بهتر از انتظار است. این مقاله نشان می دهد بجز مواقعی که فرد احساس ضعف و عدم سلامت می کند، مؤلفه های زندگی برای گروه سنی ۷۰ ساله همواره با وضعیت مناسب سلامت، استقلال، کنترل و کیفیت بالای زندگی تعریف می شود.

نتیجه گیری

گرچه کم‌رنگ شدن هویت و کاهش عزت نفس افراد در نتیجه بازنشستگی، به دلیل مسائل و مشکلات مالی جدید و از دست دادن نقش اجتماعی به عنوان یک پدیده استرس‌زا شناخته شده است، اما نتایج بدست آمده از نظرخواهی "آینده بازنشستگی" بیانگر این مطلب است که اگر برای دوران بازنشستگی برنامه ریزی اصولی و منطقی شود و افراد برای این دوران آمادگی‌های لازم را کسب نمایند، از نتایج مثبت آن نه تنها فرد بلکه اجتماع نیز منتفع خواهد شد و اینکه افراد در گروه سنی ۶۰ تا ۷۰ سالگی، نه تنها باری به دوش دیگران نیستند، بلکه کمک فوق‌العاده‌ای برای جامعه خود محسوب می‌شوند. و حتی عموماً بیشتر سالخوردگان تا سن ۸۰ سالگی و گاهی پس از آن نیز شخصاً از عهده کارهای خود بر می‌آیند.

نتیجه باارزش بررسی انجام شده حاکی از آن است که سالمندان سرمایه‌های گرانقدری هستند که اکثراً دارای توانایی‌های قابل قبولی می‌باشند و می‌توان از تجارب ارزشمند آن‌ها در بسترها و زمینه‌های مناسب سود برد.

درایران هم این بسترها باید از سوی سازمان‌های مربوطه باهماهنگی‌های لازم فراهم گردد حتی صندوق‌های بازنشستگی نیز می‌تواند در این زمینه همانگونه که سازمان بازنشستگی کشوری در این راستا پیش قدم بوده است اقدام نمایند.

امابه هر حال ذکر این نکته ضروری است که حداقل شرایط لازم برای شکوفایی تجربیات و دانش سالمندان نیز، بهره‌مندی آنان از سلامت جسمانی و روحی است که نیازمند توجه ویژه به آن می‌باشد.

پیشهادات:

اگرچه تحقیق انجام شده در میان کشورهای دارای اقتصاد پیشرفته و یا در حال گذر صورت گرفته است و شرایط کیفیت زندگی مردم آنها با شرایط جامعه ایران می تواند متفاوت باشد لیکن با این حال نتیجه تحقیق که حاکی از سلامت بازنشستگان گروه سنی ۶۰ تا ۷۰ سال و حضور فعال آنها در جامعه است ما را وادار به آن می نماید که جهت بازنشستگان کشور برنامه ریزیهای لازم جهت حضور فعال آنها در جامعه به عمل آوریم ضمن اینکه توجه به این مطلب که اغلب بازنشستگان کشور نیز در هنگام بازنشستگی از سن بالایی برخوردار نمی باشند ضرورت این برنامه ریزیها را دوچندان می نماید.

در این راستا اقدامات زیر از سوی برخی مراکز و سازمانها در شکل گیری الگوی جدید سالمندی در کشور ایران، می تواند مثر ثمر باشد:

۱- پیاده سازی سیستم بازنشستگی مرحله ای به جای سیستم بازنشستگی دفعی

۲- آموزش به کارکنان در شرف بازنشستگی برای پذیرش نقشهای جدید در جامعه و خانواده، سازگاری بهتر با شرایط ناشی از بازنشستگی، آشنایی با نحوه گذراندن اوقات بیکاری و همچنین نحوه تأمین و حفظ سلامت روانی و جسمانی خود.

۳- حمایت از پژوهشها در زمینه مسائل مالی و روانشناختی سالمندان و بازنشستگان ایران و چگونگی ساماندهی و فراهم آوردن شرایط حضور فعال و داوطلبانه آنها در انجام امور جامعه

۴- آموزش نحوه برخورد و تکریم بازنشستگان به عموم به ویژه کارکنان سازمان ها و مراکزی که با این قشر در ارتباط هستند.

۵- فرهنگ سازی جهت ارتقاء سطح فعالیت جسمانی در جامعه که می تواند زمینه ساز ارتقاء سطح سلامت جامعه گردیده و به کاهش

بیماریهای شایع دوران سالمندی کمک نماید و در نظر گرفتن برنامه‌هایی برای انجام فعالیت های جسمانی منظم به صورت گروهی جهت بازنشستگان .

۶- تغییر نگرش جامعه نسبت به بازنشستگان با کمک سازمان هایی چون صدا و سیما ، آموزش و پرورش و...

۷- آموزش به خانواده های سالمندان و بازنشستگان در جهت درک موقعیت، نحوه برخورد و مراقبت از آنان

ضمائم :

۱- متدولوژی یا روش شناختی تحقیق

در سومین سال برگزاری نظرسنجی بین المللی شرکت بیمه HSBC در مورد آینده بازنشستگی، بیست و یک هزار نفر در گروه سنی ۴۰ تا ۷۹ سال در بیست و یک کشور و سرزمین های اطراف در سراسر جهان، مورد مصاحبه قرار گرفتند. این مصاحبه یکی از گسترده ترین مصاحبه های بین المللی در نوع خود بود. مؤسسه سالمندان آکسفورد که یکی از بخش های دانشگاه آکسفورد است این تحقیق را طراحی و گزارش مربوطه را نوشت و با کمک و همکاری متقابل شرکت هریس^{۱۱}، مصاحبه ها و اقدامات عملی آن در سراسر جهان تحقق یافت .

گروه های سنی

شرکت کنندگان به چهار گروه سنی با فاصله ۱۰ ساله تقسیم شدند (۴۰-۴۹، ۵۰-۵۹، ۶۰-۶۹، ۷۰-۷۹) تا تأثیرات بالا رفتن سن بر شیوه رفتار و نگرش افراد با سهولت بیشتری بررسی شود. بنابراین این امکان بوجود آمد تا گروه سنی ۴۰ تا ۵۹ ساله با گروه سنی ۶۰ تا ۷۹ ساله مقایسه شوند. این چهار گروه در تحقیق صورت گرفته با دو گروه کلی زیر ۶۰ سال و بالای ۶۰ سال خطاب می شوند. گروه دوم در طول نظر سنجی با شرکت کنندگانی که به سن بازنشستگی رسیده اند مطابقت دارند .

کشورهای دارای اقتصاد پیشرفته و کشورهای دارای اقتصاد در

حال گذر

از میان بیست و یک کشور و منطقه ای که در این نظر سنجی شرکت کردند، برخی دارای اقتصاد پیشرفته و برخی دیگر دارای اقتصاد در حال

---

^{۱۱} - Harris

گذر بودند. کشورهای دارای اقتصاد پیشرفته هستند که خیلی زود صنعتی شده و بخش های خدماتی بزرگ، جمعیت مرفه، تأسیسات بنیادی و نظام‌های بازنشستگی قدرتمند و با قدمت بالا در قانون گذاری‌های مربوطه را دارا می‌باشند و برای شهروندان خود خدمات مورد نیاز را در شبکه ایمنی فراهم آورده‌اند.

نظر سنجی حاضر شامل ۷ کشور پیشرفته است: دانمارک، انگلستان، فرانسه، آلمان، ایالت متحده، کانادا و ژاپن. فرهنگ کشور ژاپن نسبت به دیگر کشورهایی که اقتصاد پیشرفته دارند متفاوت است، بنابراین این گزارش اغلب به کشورهای غربی که اقتصاد پیشرفته‌ای را در اروپا و آمریکای شمالی دارند، بدون در نظر گرفتن کشور ژاپن، اشاره می‌کند. کشورهایی که اقتصاد در حال گذر دارند هنوز به مفاهیم موجود در کشورهایی که از اقتصاد پیشرفته برخوردارند نرسیده‌اند. در این نظر سنجی این کشورها شامل: برزیل و مکزیک در آمریکای لاتین، روسیه و ترکیه در اروپا، هندوستان، فیلیپین، سنگاپور، چین، تایوان، کره جنوبی، و هنگ کنگ در آسیا و آفریقای جنوبی و عربستان سعودی در خاورمیانه می‌باشد.

بدعت گذاران - پیشگامان (trendsetters)

در کشورهای دارای اقتصاد در حال گذر، از trendsetters نیز مصاحبه شد: کسانی که در مقایسه با گروه دیگری از مردم که هنوز به شغل پدری یا در مشاغل سنتی و روستایی مشغول هستند و یا در صنایع اولیه مثل معدن، ماهی‌گیری یا جنگل‌داری کار می‌کنند، به طور عمده ساکن شهرها بوده، در بخش خدمات رفاهی یا دیگر زمینه‌های مدرن اقتصادی، مانند صنعت و تکنولوژی اطلاعات کار می‌کنند. این افراد به تازگی رفتار و روش زندگی هم‌تایان خود در اروپای غربی و آمریکای شمالی را مورد توجه قرار داده‌اند و از کشورهای دارای اقتصاد

پیشرفته در زمینه شکل های جدید بازنشستگی و روش های زندگی در
سنین سالمندی ، پیروی می کنند .

۲- سوالات پرسشنامه :

سلامت عمومی : آیا مفاهیم موجود واقعیت دارند ؟

افراد به طور کل سلامت و بهداشت خود را مورد سنجش قرار می دهند
و پرسشنامه این نظر سنجی به منظور کنترل آن که پاسخ ها منطبق با
واقعیت باشد، میزان سلامتی افراد را با استفاده از گزینه های خیلی بد ،
معمولی و خیلی خوب مورد سنجش قرار داد. از شرکت کنندگان
پرسیده شد که آیا نسبت به کارهای روزانه مثل بلند کردن اجسام
سنگین یا به خاطر آوردن موارد مختلف دچار مشکل می شوند یا خیر و
از این اطلاعات برای شکل دادن به یک نقطه نظر عینی استفاده شد.
نتیجه حاصل، هماهنگی بین ارزشیابی کلی مردم از سلامتی خود و این
مقیاس های عینی را تأیید کرد .

کارهای روزانه

- ۱- بلند شدن از روی صندلی
- ۲- پیاده روی به اندازه ۱۰۰ متر
- ۳- بالا رفتن از پله ها
- ۴- بلند کردن اجسام سنگین
- ۵- پوشیدن لباس
- ۶- حمام کردن
- ۷- غذا خوردن
- ۸- آماده کردن یک وعده غذایی
- ۹- انجام کارهایی در اطراف منزل یا حیاط
- ۱۰- به یاد آوردن مطالب

آیا بر امور خود کنترل دارید؟

در زمینه کنترل ، هفت سؤال مطرح شد . در برابر چهار سؤال اول، انتخاب گزینه های بندرت یا هرگز نشان می داد که بیشترین کنترل وجود دارد و در برابر سؤالهای دیگر انتخاب گزینه اغلب این نتیجه را برداشت .

- ۱- سن من اجازه انجام کارهایی را که دوست دارم نمی دهد .
- ۲- احساس می کنم چیزی که برای من اتفاق می افتد خارج از کنترل من است .
- ۳- نداشتن امکانات مالی مانع از این می شود که به کارهای مورد علاقه ام بپردازم .
- ۴- مسئولیت های خانواده اجازه انجام کارهای مورد علاقه ام را نمی دهد.
- ۵- قادر به انجام هر کاری که می خواهم هستم .
- ۶- احساس می کنم زندگی پراز فرصت هاست .
- ۷- احساس می کنم آینده خوبی در انتظار من است .

کیفیت خوب زندگی در چیست؟

در زمینه کیفیت زندگی ، هفت سؤال مطرح شد. پاسخ ها به چهار پرسش اول با گزینه های هرگز و تقریباً هیچ وقت نشان از کیفیت بالای زندگی داشت ولی برای پرسش های بعدی، انتخاب گزینه های همیشه و یا اغلب اوقات، بیانگر کیفیت بالای زندگی بود .

- ۱- احساس افسردگی می کنم .
- ۲- احساس تنهایی دارم .
- ۳- غمگین هستم .
- ۴- احساس می کنم انجام هر کاری به سعی و تلاش زیادی نیاز دارد .
- ۵- از زندگی خود لذت می برم.
- ۶- در انتظار آینده خوبی هستم .

واقعیت انکار ناپذیر جوامع کنونی، افزایش جمعیت سالمندان است. این پدیده هشدار می‌دهد که جوامع برای توجه بیشتر به مسائل مبتلا به این جمعیت کثیر و روبه رشد می‌باشند. از همین رو در دنیا به منظور شناخت مسائل و مشکلات سالمندان تحقیقات مستمری صورت می‌گیرد تا بر مبنای یافته‌ها، نسبت به حل مسائل و مشکلات سالمندان اقدام نمایند و شرایط بهتری را برای آنان فراهم آورند. گزارش پیوست نیز از جمله تحقیقاتی است که در این زمینه در خصوص وضعیت سالمندان (بازنشستگان) در ۲۱ کشور جهان صورت گرفته و آگاهی از نتایج آن می‌تواند سازمانهای ذیربط را در برنامه ریزی‌های خود برای بازنشستگان یاری بخشد.

تهران: خیابان دکتر فاطمی - میدان جهاد - شماره ۵۵

تلفن : ۸۸۹۵۴۴۰۵ - ۰۲۱ (خط ۱۵)

تلفن گویا: ۸۸۹۶۸۴۳۰ - ۰۲۱ (خط ۴)

WWW.cspf.ir

info@cspf.ir